

81. Torstaina 11 päivänä kesäkuuta 1992

kello 19.25

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi kotimaisesta tärkkelystuotannosta 2421

Hallituksen esitys n:o 79
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
n:o 10

2) Ehdotus laiksi kotimaisesta öljykasvituotannosta 2422

Hallituksen esitys n:o 80
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
n:o 11

3) Ehdotus sokerilaiksi „

Hallituksen esitys n:o 78
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
n:o 12

4) Ehdotukset laiksi opintotukilain muuttamisesta sekä laiksi rajoituksesta oikeuteen saada aikuisopintorahaa 2432

Hallituksen esitys n:o 72
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6

5) Ehdotus laiksi Amerikan yhdysvaltain kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 2434

Hallituksen esitys n:o 193/1991 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
n:o 17

S.
6) Ehdotus laiksi vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta 2435

S. Hallituksen esitys n:o 68
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 3

7) Ehdotukset laiksi vesilain muuttamisesta 2438

Hallituksen esitys n:o 42
Lakialoite n:o 19
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 4

8) Ehdotus laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta 2440

Hallituksen esitys n:o 87
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 5

„ Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat tämän päivän ensimmäiseen täysistuntoon.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuvat edustajat Håkämies ja J. Roos.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi kotimaisesta tärkkelystuotannosta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 79
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 10

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi kotimaisesta öljykasvituotannosta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 80

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 11

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus sokerilaiksi

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 78

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kun sokerilakia edellisen kerran käsiteltiin vajaa vuosi sitten, niin silloin käytiin jo lähetekeskustelussa puheenvuoron ja toivoin hartaasti, että olisi ryhdytty tekemään perusteellista selvitystä koko suomalaisesta sokerin käytöstä teollisuuden raaka-aineena: siitä, mikä merkitys sillä on, mistä sitä saadaan ja millä tavalla sen hankinta voitaisiin suorittaa ulkomailta tavalla, joka ottaisi mm. kehitysmaiden olosuhteet huomioon.

Keskustelu oli siinä mielessä mielenkiintoinen, että maa- ja metsätalousvaliokunnan arvoisa puheenjohtaja, joka ei nyt valitettavasti ole täällä paikalla, yhtyi näihin ajatuksiin. Näihin ajatuksiin yhtyi myös koko maa- ja metsätalousvaliokunta, joka hyväksyi yksimielisesti asiaa koskevan edellyttämisponnen. Tietysti kun näin

tehdään ja tällainen prosessi käydään läpi, niin silloin toivoisi, että maa- ja metsätalousministeriössä — siis tässä tapauksessa juuri tässä erikoisministeriössä — otettaisiin tällainen ponsi todella vakavasti, kun vielä silloin, kun asiantuntijoita ministeriöstä kuullaan, tuodaan tämä asia esille, jolloin se varmasti menee jakeluun. Ilmeistä näkee, että se menee jakeluun. (Ed. Saario: Ei sitä aina näe!) Kuitenkin käy niin, että asia ei mene toimenpiteiden asteelle eli mihinkään toimenpiteisiin näiltä osin ei ole ryhdytty.

Nyt maa- ja metsätalousvaliokunta joutui tilanteeseen, että kun se olisi tätä informaatiota tarvinnut, nimenomaan selvitystasoista informaatiota, sitä ei ollut saatavilla. Niinpä valiokunta päätyi yksimielisesti ehdottamaan, että sama ponsi saatetaan eduskunnan ison salin arviointiin. Uskon, että toivomme sen tulevan hyväksytyksi ja että ministeriö nyt ottaisi sen tosissaan. Tähänhän tarjoutuu nyt aivan erityinen mahdollisuus, kun maa- ja metsätalousministeriö on tällä välillä tullut kansanedustajaksi ja on tilaisuudessa vielä kolmannessa käsittelyssä kuulemaan, että tällainen toivomus todella eduskunnasta ollaan tekemässä.

Tällä asialla on erityinen merkitys siinä katsoinnossa, että meidän tulee tämän laatuksen asian tiimoilta pohdiskella sokerin saatavuutta ja sitä mahdollisuutta, että Suomen käyttämä sokeriraaka-aine tuodaan ulkomailta. Tällöin juuri kehitysvaihtoehto on, tiedän sen, ollut varsin monen edustajan mielessä.

Eräässä yhteydessä oli tilaisuus tässä asiassa kuunnella erästä ministeriön lähettämää asiantuntijaa, jolta tiedusteltiin, kuinka olisi, voitaisiinko sokeri ostaa esimerkiksi Kuubasta, jolla on tällä hetkellä melkoisia taloudellisia vaikeuksia. Asianomainen asiantuntija julkatoi tietonaan, että valitettavasti Kuuba on myynyt 2—3 vuoden tuotannon etukäteen niin, että tämä vaihtoehto on karsittujen listalla.

Sitten ne muut vaihtoehdot: Asiaa kun olen sitten yksityisesti pyrkinyt selvittämään, niin tarjolla on sokeria, mutta tapa, miten sokeri tuotetaan, ei välttämättä ole sellainen, joka auttaisi kehitysmaiden köyhiä viljelijöitä. Nimittäin maa on suurtilallisten omistuksessa, suurtilalliset ovat yleensä ulkomaalaisia ja paikalliset ihmiset ovat lähinnä maaorjan asemassa, ainakin tosiasiallisesti, jos ei muodollisesti.

Mikä sitten olisi ratkaisu? Ratkaisu olisi se, että solmittaisiin kahdenkeskisiä kauppasopimuksia sokerin tuomiseksi Suomeen niin, että maakohtaisesti toisena osapuolena on paikallis-

ten viljelijöiden muodostama osuuskunta tai yhtiö. Silloin voidaan olla vakuuttuneita, että tällä operaatiolla ei aiheuteta vielä suurempaa ongelmaa kuin nyt on jo aiheutettu.

Kun tilanne on tämän laatuinen, niin olen päättänyt omassa katsannossani siihen, että tämä kolmivuotiseksi tarkoitettu laki tulisi nyt hyväksyä ottaen huomioon juuri sen, että siihen liittyy selvityssponsi ja että kauppatilanne on se kuin se on.

Nimittäin, jollei asia olisi tällainen kuin se nyt on, sehän merkitsisi sitä, että Suomi ostaisi käytännössä sokerin EY-alueelta, jossa sokerin tuotanto on kiintiöityä ja ylituotannollista. Sokeri, joka siellä tuotetaan, tuotetaan äärimmäisillä tehomenetelmillä, jotka tuhoavat alueitten pohjavedet, myöskin huuhteluvaiheessa jokivesistöt, pienet järvet ja lammet. Sillä tavalla se on ympäristönsuojelullisesti varsin arveluttavaa toimintaa.

Arvoisa puhemies! Tähän liittyy tietysti myös kotimainen ongelma. Kotimainen ongelma on se, että kun kokonaisratkaisu ehkä kolmen vuoden kuluttua viimeistään tehdään, silloin tietysti pitää ratkaista, mitä tehdään sillä 31 000—32 000 peltotehtaarilla, millä sokeria nyt Suomessa tuotetaan.

Arvoisa puhemies! Totean vain lyhyesti asiasta, johon ed. Rajamäki varmuudella tulee paljon kiinnittämään huomiota ja joka on 9 §:n ongelmatikka. Nimittäin siitä vain yleisesti, jos ei sanota kuten tarkkelyslain mietinnön n:o 10 vastalauseessa, jossa sanotaan: "Jos valtion tukea saava yhteisö kehotuksesta huolimatta laiminlyö 7 §:ssä säädetty velvollisuudet, maa- ja metsätalousministeriö lopettaa valtion tuen maksamisen siitä ajankohdasta lukien, jolloin laiminlyönti on todettu." Jollei ole tällaiseen valmiutta, niin onhan ihme. Se on kerta kaikkiaan ihme. (Ed. Rajamäki: Kyllä se on ihme!) Minä valitan tilannetta sillä tavalla, että kun on kyse tuotannollisen toiminnan lohkosta ja sitä jalostavasta teollisuudesta, joka on jatkuvasti voimakkaan arvostelun kohteena yhteiskunnassa, niin ei pidä hankkia enää yhtään negatiivista ainesta piikkiin, ei yhtään. Minä valitan syvästi, että hallituspuolueiden taholla ei ole tällaista asiaa tajuttu, erityisesti kun Suomen keskusta-merkinen puolue on hallitusvastuussa.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pulliaiselle totean, kun hän oli huolissaan asioiden selvittämisestä, että selvittämättäkin on varmaa, että suomalaiset ve-

ronmaksajat tahi kuluttajat maksavat nykyisen muotoisen ja myöskin suunnitteilla olevan sokerilain aiheuttamat kustannukset.

Tätä lakia, joka minusta on epämiellyttävällä tavalla tahmea, on yritetty markkinoida sillä, että se olisi erinomaisen edistysellinen, kun se nyt vähentää julkisen vallan roolia sokeribisneksen valvojana. Tosiasiassa käy niin, että kun hintaneuvottelut päätyvät valtion sääntelyn vähennyttä sekä viljelijöiden että toisaalta sokerimonopolin väliseksi keskusteluksi, voimme olla vuorenvarmoja siitä, että sokerin hinta ei tässä maassa juurikaan alene.

Toinen varma asia on se, että mitä suurimmalla todennäköisyydellä tuontisokerin saanti tähän maahan estyy. Sehän estyy jo sillä, että meillä on sekä määrälliset että laadulliset, toisin sanoen hintarajoitukset. Tämä taas tarkoittaa sitä, että tämän tilanne on kilpailupoliittisesti täysin mieleton.

Suomalainen elintarviketeollisuus, joka joutuu ostamaan sokeriraaka-aineensa, joutuu ostamaan sen pahimmassa tapauksessa kilpailijaltaan, sillä suomalainen sokerimonopoli on tältäkin osin määräävässä markkina-asemassa. Näin ollen laki tässä muodossa ei ole sen paremmin kuluttajien kuin suomalaisen teollisuudenkaan eduksi, niin että toivottavasti tästä saadaan järkeä aikaan loppukäsittelyssä.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saario omalla tavallaan on ihan oikeassa tässä asiassa. Nimittäin minähän totesin jo valiokuntakäsittelyn aikana, että minä odotan henkilökohtaisesti, että kun olemme hyväksyneet kilpailulainsäädännön, joka astuu voimaan 1.9., niin nyt tulee varmuudella koetukselle ed. Saarion esittämässä katsannossa kilpailulainsäädännön merkitys projisoituna tämän laatuiseen erikoiskasvintuotantolakiin. Siinä mielessä saattaa olla sellainenkin tilanne, kun nyt katsotaan näiden lakien keskinäinen yhteys ja vaikuttavuus, että tällä kolmen vuoden aikavälillä joudutaan arvioimaan tämä puoli uudestaan tai arvioimaan kilpailulainsäädäntö näiltä osin uudestaan. Mutta sen tulee näyttämään aika. Meillähän ei ollut yhtään ainutta asiantuntijaa käytettävissä, joka olisi pystynyt tämän asian selvittämään.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu sokerimonopolista. On totta, että muutama vuosi sitten Suomeen muodostettiin sokerin tuotannon osal-

ta yksi yhtiö, koska sen sokerimäärän jalostaminen, joka Suomessa jalostetaan, ei ole mielekästä eikä sitä voida tehokkaasti järjestää muutoin kuin yhden tuotannollisen yhteisön puitteissa. Tämä toiminta on tähän mennessä jo aiheuttanut sen, että meillä sokerin jalostuskustannuksissa on päästy huomattavasti alaspäin.

Sen sijaan markkinoilla, sokerin myynnissä, toimii kaksi yhtiötä, joiden välillä on todellinen kilpailutilanne. Siinä mielessä tätä tilannetta ei voida kyllä missään tapauksessa kuvata sanalla monopoli. Näiden kahden yhtiön markkinaosuudet ovat koko ajan vaihdelleet, ja ne ovat joutuneet ja joutuvat kilpailemaan toiminnan tehokkuudessa, ja myös markkinakanavien muotoilussa ja tehokkuudessa on viime vuosina päästy voimakkaasti eteenpäin. Kuva, mikä keskustelussa asiasta on syntynyt, ei ole kyllä täysin oikea.

Ed. Vuorensola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä käytävä keskustelu on hyvin mielenkiintoinen monestakin syystä, mutta mielenkiintoista on tietysti myös se, että ed. Saario on alueelta, jolla sokerin tuotannolla on aika suuri merkitys. Kun hän on asiaa myös tutkinut, hän on varmasti huomannut sen, että ne tilat, jotka hänenkin alueellaan viljelevät sokeria, ovat yleensä lähtökohdiltaan pieniä. Näille tiloille sokerin tuotanto erikoistuotantomuotona on erittäin tärkeä. Se on heille ns. rahakasvi. Siinä suhteessa tietysti odottaisi hiukan ymmärrystä tältä osin.

Sokerialasta toteaisiin, kun tunnen sitä jonkin verran, että vain harvalla alalla yhdellä sektorilla on tehty niin merkittäviä yhteisiä sopimuksia ja rationalisointitoimia kuin juuri sokerialalla on viime vuosina tehty. Lähtökohtana on ollut nimenomaan kilpailukyvyn saavuttaminen. Myös uskon, että kun vertaillaan sokerin hintakehitystä, tämä on siihen vaikuttanut.

Tässä laissa on myös tyypillistä se, että siinä valtion rahoituksen osuus on selkeästi rajoitettu ja rajattu.

Minusta kokonaisuutena, kun sokerilakia katsotaan, siinä on paljon sellaisia elementtejä, joita voitaisiin myös muille tuotannonaloille jatkossa soveltaa.

Ed. Saario (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Rahakasvihan tämä on. Tämä on rahakasvi erityisesti suomalaiselle kuluttajalle, joka joutuu maksamaan aika kalliit rahat sen tuotteen tukemisesta, jota voi varastoida vaikka

kuinka paljon. En ole lainkaan kateellinen siitä, että tätä tuotetta viljellään. Itse asiassa säällisin suomalaisia juurikasviljelijöitä, jollei se bisnes olisi niin hyvä, siitä, että heidät on sidottu mielettömään järjestelmään, järjestelmään, jonka päälle on rakennettu teollisuus, jonka systeemi pelaa vain sillä, että on suunniteltu, että suomalainen ensi asteen jalosteteollisuus elää kotimaisella raaka-aineella. Tällaisessa ikuisessa pirunpolskassa joutuu suomalainen viljelijä juurikkaan osalta myös pyörimään.

Olen lähtenyt siitä ajatuksesta, että kohtuullisella tasolla viljelyä sopii jatkaa vaikka minunkin vaaliipiirissäni. Mutta olen myös lähtenyt siitä, että Suomi ei selviä eikä suomalainen juurikasviljelijäkään tule päättymättä selviämään sellaisessa tilanteessa, jossa kilpailu totaalisesti sokerituotteen osalta puuttuu. Hyväksyn, että jalostuksen suorittaa yksi firma, joka sen osaa, mutta kun yksi firma omistaa myös ison osan leipomoita ja sattumalta omistaa toisen saman tyyppisen firman kanssa puolet myllytuotannosta, itse asiassa ainoan tiukan rahtimyllyn tässä maassa, sanon, että jos tämä ei ole monopolia, se on hirmupolia.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Korkeaojalle totean, että en itse todennut mitään monopolista vaan suhtaudun tähän asiaan — viittaus oli varmaan ed. Saarioon — hyvin "tieteellisesti". Jos eduskunta tuottaa tällaista lainsäädäntöä, tässä tapauksessa erikoiskasvilain, toisaalta kilpailulainsäädäntöä jne., niin koko yhteiskunnan toimivuuden kannalta on erinomaisen tärkeää, että esimerkiksi kilpailulainsäädäntö on vakavasti tarkoitettua lainsäädäntöä, arvoisat edustajatoverit. Siinä katsannossa katson, että on erinomaisen tärkeää kaikkien kannalta, niin ed. Korkeaojan ja ed. Vuorensolan ajattelun kannalta kuin ed. Saarionkin ajattelun kannalta, selvittää näiden keskinäinen toimivuus. Saatan hyvinkin uskoa, että lopputulos saattaa olla se, minkä ed. Korkeaoja totesi, mutta tämä tsekkaus alkaa 1.9. tänä vuonna.

Halusin vain selvittää omaa näkemystäni ja lähestymistapaani tähän asiaan.

Ed. Vuorensola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en oikeastaan muuta hämmästele kuin sitä, että kinataan monopolista asiassa, jossa on pyritty nimenomaan mahdollisimman rationaaliseen ratkaisuun, ja pannaan sen syyksi koko homma. En oikein tätä ymmärrä

sen takia, että minä ainakin suhtautuisin mielelläni tähän asiaan hiukan myös isänmaallisesti ja katsoisin myös niitä ihmisiä, jotka ovat koko ketjussa mukana riippumatta siitä, onko siinä leipomoita tai muita. Minä nimittäin väitän, että niiden merkitys ei tässä ole millään tavalla merkittävä, koska, niin kuin sanoin, valtion tuki tälle systeemille on kuitenkin selkeästi rajattu.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun keskustelussa, erityisesti ed. Saarion puheenvuorossa, oli esillä tämän tuotteen korkea hinta ja korkeat tuotantokustannukset, sen suhteen on syytä todeta, että jos verrataan sokerin tuotantokustannuksia ja hintaa, mikä kotimarkkinoilla syntyy, muihin tuotteisiin, mitä Suomessa tuotetaan, tässä suhteessa sokeri kyllä pärjää ihan hyvin. Sokerin tuottaminen ei ole yhtään sen epäedullisempaa kuin muidenkaan kasvinviljelytuotteiden. Asian esittämisen sillä tavalla, että sokerin tuotanto olisi jotenkin erityisen huonoa tai epäedullista meidän olosuhteissamme, haluan voimakkaasti torjua.

Ed. I i v a r i: Arvoisa puhemies! Sosialidemokraatit ovat eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnassa pyrkineet rakentamaan sellaista yhteisymmärrystä, joka mahdollistaisi maatalouspolitiikan välttämättömän suunnan muutoksen toteuttamisen hallitulla ja tasapuolisella tavalla. Kaikkein selkein esimerkki tästä meidän pyrkimyksestäme tuli esiin, kun maa- ja metsätalousvaliokunta antoi eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle lausuntonsa EY-selonteosta. Tämän kevään tapahtumat ovat kuitenkin horjuttaneet vakavasti uskoamme rauhan rakentamisen mielekkyyteen.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnossa ulkoasiainvaliokunnalle hallituksen EY-selonteosta todetaan mm. näin: "Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää tärkeänä, että ryhdytään välittömästi seuraaviin toimenpiteisiin: Elintarvikkeiden rajasuojaa kehitetään korvaamalla lisensiointi muuttuvilla tuontimaksuilla tai tulleilla. Tuontimaksuihin tai tulleihin sisältyvä teollisuussuoja alennetaan asteittain eurooppalaiselle tasolle."

Hallitus on kuitenkin ollut aivan samalla tavalla piittaamaton valiokunnan rajasuojan purkamista koskevasta kannasta kun valiokunnan lähes yksimielisestä käsityksestä, jonka mukaan maatalouspolitiikan uudistaminen on välttämätöntä EY-jäsenyydestä riippumatta. Halli-

tuksen yliolkaisuus tuli selkeästi ilmi kevään maataloustuloratkaisussa, johon sokerilakikin kuuluu.

Sokerilaki sisältää sinänsä uudistuksen, koska sen myötä ehdotetaan luovuttavaksi valtion säätelystä siltä osin, kuin se on koskenut viljeltävien sokerijuurikkaiden määrää ja viljelijälle maksettavaa hintaa. Uudistus jää kuitenkin näennäiseksi, koska kuluttaja maksaa edelleen juurikkaan viljelyn tukemisesta noin 250 miljoonaa markkaa vuodessa sokeriveron kautta.

Kun rajasuojan purkamista ei edes aloiteta, joutuu elintarviketeollisuus hankkimaan tarvitsemansa sokerinraaka-aineen kotimaiselta soke-
rimonopolilta, mikä ei ole sopusoinnussa 1.9.1992 voimaan astuvan kilpailulainsäädännön kanssa, aivan kuten ed. Pulliainenkin äskен epäili. Ongelmallista on niin ikään, että sokerilakia esitetään kolmivuotiseksi, vaikka monet asiantuntijat valiokunnassa totesivat, että ajanjakso on eurooppalainen integraatio ja kansainvälinen kauppapoliittinen kehitys huomioon ottaen liian pitkä.

Hallituksen esitys sokerilakiksi osoittaa yhdes-
sä monien muiden toimien kanssa, ettei hallitus ole vakavissaan kiinnostunut korkean suomalaisen hinta- ja kustannustason alentamisesta. Hintoja alennetaan tässä maassa nykyisin ainoastaan pakkohuutokauppojen kautta tai sitä kautta, kun asuntovelkaiset työttömät joutuvat myymään asuntojaan. Mutta muuten erilaisten järjestelyjen maksumiehiksi löydetään aina palkan-
saajakuluttaja ja sitä kautta koko kansantalous.

Esko Ahon hallitus kyllä säästää ja leikkaa, mutta rakenteiden uudistamiseen se on kyvytön ja säästöt jäävät näennäisiksi, koska ne usein lisäävät toista kautta valtion menoja, mm. yri-
tystuen nousun ja työttömyyden hoitomenojen räjähdysmäisen kasvun kautta.

Hallituksen työskentelyssä ihmetyttää entistä enemmän kokoomuksen rooli tai oikeastaan kokoomuksen roolittomuus. Ulkomaankauppa-
ministeri Salolainen oli aivan oikeilla jäljillä liittäessään erikoiskasvilakien antamisen yhteydessä rajasuojan alentamista koskevan lausuman hallituksen pöytäkirjaan. Mutta luulisi jo kokoomuslaistenkin ymmärtävän, mikä merkitys hurskailla toiveilla on yhteistyössä keskustan kanssa. Ne ovat arvottomia, ja peli jatkuu entisellään.

Monet näiden päivien ja viime aikojen tapahtumat maatalousyrittäjien sairausajan etuisuudesta kiinteistöveroon ja nyt käsiteltävänä olevaan sokeriveroon osoittavat oikeaksi SDP:n entisen pitkäaikaisen puheenjohtajan Rafael

Paasion arvion entisestä maalaisliitosta: Se ei ole puolue vaan etujärjestö.

Tulen sokerilain kolmannessa käsittelyssä esittämään lain hylkäämistä. Mielestäni esitys sokerilaiksi olisi hyväksyttävissä vain, jos hallitus olisi sen yhteydessä sitoutunut rajasuojan asteittaiseen purkamiseen.

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen suuresti keskustelua, joka on käyty sokerilain puitteissa. Mielestäni olisi aika epäisänmaallinen teko, jos nyt lähdetäisiin alentamaan rajasuojaa tilanteessa, jossa tiedetään, että kustannukset eivät vastaavasti kuitenkaan alene. Tällä lailla ollaan kuitenkin ottamassa jo aikamoinen harppaus parempaan suuntaan, siihenkin suuntaan, mihin oppositio toivoo. Lailla pudotetaan juurikassokerin hintaa 4,8 penniä kilolta kolmen vuoden aikana. Tuelle on asetettu katto, ja tuki putoaa vuosittain. Vuonna 1993 se on 235 miljoonaa, seuraavana vuonna 228 miljoonaa ja seuraavana 219 miljoonaa markkaa, eli koko ajan tuki sokerin tuottajille kuitenkin putoaa.

Meidän kilpailijamme sokerin tuotannossa on EY. Jos Suomi lähtee rajasuojaa alentamaan, niin EY:n sokeria tänne sitten tuodaan ja meiltä vähenevät työpaikat. Jos joillakin tiloilla ei viljeltäisi sokeria, niin se merkitsi sitä, että viljeltäisiin jotakin muuta ja se lisäisi ylituotantoa. Suomen etu on, että meillä on mahdollisimman monessa tuotteessa omavaraisuutta, eikä 50 prosentin omavaraisuus ei ole mielestäni liikaa sokerin tuotannossakaan.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaatimus rajasuojan alentamisesta ilman, että asiaan liittyisi muita maatalouspoliittisia toimenpiteitä, merkitsisi koko tuotannonalan toiminnan päättymistä. Se merkitsisi sitä, että meillä olemassa olevaa kapasiteettia niin sokeriteollisuudessa kuin maataloillakin jäisi käyttämättä. Ihmettelen, että tämän suuntaisia esityksiä tehdään, kun samaan aikaan arvostellaan, että ihmisten työkapasiteetin käyttämättä pitäminen työttömyyden muodossa on järjetöntä politiikkaa. Näihin näkemyksiin tietysti voi yhtyä. Tässä aiheutettaisiin saman suuntainen toimi, jos kotimainen tuotanto rajasuojan purkamisella tehtäisiin kilpailukyvyttömäksi. Ei ole mitään kansantaloudellista järkeä ainakaan siinä, että kolme sokeritehdasta ja 30 000 hehtaarin viljelyyn tarvittava kapasiteetti jätettäisiin hyödyntämättä.

Ed. I i v a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Korkeaojan kanssa samaa mieltä siitä, että maataloudessa tarvitaan toimenpiteitä, ja ihmetyttääkin kovasti se, että hallitus ei ole suvainnut ryhtyä näihin toimenpiteisiin huolimatta mm. eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan aika pitkälle menevästä yksimielisyydestä muutoksen välttämättömyydestä.

Ed. Laakkoselle sanon vain, että ei voi olla Suomen etu se, että me pidämme täällä lähes maailman kalleinta maatalouden tukijärjestelmää. Eivät nämä tukirahat tule mistään tyhjistä. Ei valtion kassa ole mikään abstrakti asia, vaan ne tulevat pääosin pieni- ja keskipalkkaisten palkansaajien, veronmaksajien, taskusta.

Ed. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ed. Iivari edellä totesi vastauksena ed. Korkeaojalle, kyllähän sosiaalidemokraatitkin ovat huolissaan työpaikoista sokeriteollisuudessa. Kysymys on vain siitä, että Suomen tuottajahintataso sokerinkin osalta on kohtuuttoman korkea, yli kaksinkertainen EY-alueella vallitsevaan verrattuna. Suomessa on varaa viljellä jokseenkin nykyisellä alueella sokerijuurikasta ja pitää tehtaot pyörimässä, mutta sen täytyy tapahtua pienemmällä valtion tuella. Peruskysymys on aivan sama kuin muussakin maataloustuotannossa. Nykyiset sokeritehtaot pystyttäisiin pitämään pyörimässä ja järjestämään niille korvaavaa toimintaa jossakin määrin, jos pienessä mittakaavassa viljelyalaa supistettaisiin. Mutta kuten sanottu, nykyinen viljelyalakin pystytään säilyttämään ja hoitamaan mutta ei sillä hintatasolla, jolla viljely nyt tapahtuu. Sen takia tarvittaisiin avauksia kohti uutta järjestelmää, ettei jouduta liian kovaan äkkirysäykseen joko Gattin tai EY-sopimuksen myötä.

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vastata ed. Iivarille. Ei ole Suomen etu, että lähdetään alentamaan rajasuojaa, kun vastaavasti tiedetään, että kustannukset eivät alene. Se merkitsee sitä, että Suomen sokerin tuottajat eivät ole tasavertaisessa asemassa muualla tuotettuun sokeriin nähden. Meillä ei ole samat kilpailuasemat, ja se johtaa siihen, että silloin koko sokerin tuotanto Suomessa romuttuisi.

Nyt esitetty laki on jo parannus aikaisempaan. Tämä on ensimmäinen laki Suomessa, joka ottaa huomioon sen, että kun tuotantomäärä nousee, hinta laskee, kun tuelle on asetettu

katto. Sen jälkeen hinta on maailmanmarkkina-hinta ja tuottajat eivät saa yhtään enempää kuin maailmanmarkkinahinnan sen jälkeen, kun tuen katto on saavutettu. Tällä tavalla myös kuluttajien intressit on huomioitu.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! On aivan oikein kritisoitu hallituksen esitystä sokerilaiksi ja tuotu esille siihen liittyviä niin monopolistisia kuin myös kansantaloudellisesti kalliita vaikutuksia. Sinänsä siinä on myönteistä entisiin sokerilakeihin verrattuna siinä, että on valtion rahoitusta rajattu ja näin ollen tietty katto on tiedossa. Se onkin ilmeisesti suurin hyvä tässä esityksessä.

Huonoa on juuri se, että siinä ei lainkaan myöskään valiokuntakäsittelyssä pohdittu sitä, mikä on järkevä sokerituotannon omavaraisuusaste, kun sitä varsin merkittävästi nykyisellä tasolla joudutaan valtion verorahoin subventoimaan ja tukemaan. Siinä mielessä valiokunnan mietintöön otettu kannanotto tähtää päinvastoin perustelemaan sitä, miten hyvin kalliin sokerituotannon omavaraisuusastetta kenties pitäisi jopa nostaa. Kun siellä pohditaan tähän liittyviä rahavirtoja, työllistäviä vaikutuksia ym., jätetään huomioimatta, miten paljon yhteiskunnassa, jossa kymmenet miljoonatkin ovat valtion säästötoimissa, sosiaaliturvassa ja myös elinkeinopoliittisesti työllistävässä mielessä niillä rahoilla, joita sokeriin hukutetaan, voitaisiin myös tehdä.

Tältä osin nimenomaan rajasuojakeskustelu onkin tässä yhteydessä tärkeä kritiikin aihe tai sen keskustelun puute tai rajasuojan korostaminen kuin myös lain liian pitkä kesto aika. Missään nimessä tässä vaiheessa ei pitäisi kolmen vuoden lakiin mennä. Yhden vuoden lain olisi pitänyt olla riittävä.

Toinen asia on rajasuojaan liittyvä kysymys. Meillä on koko maataloustuotteiden tuontijärjestelmä tiukasti lisensoitu ja sillä tavalla turvataan korkeiden elinkustannusten säilyttäminen ja myös monopolistinen tilanne kilpailun kannalta kotimaan elintarviketuotannossa. Lähinnä lisensoinnista tingitään niissä tuotteissa, joissa ei ole juuri kotimaista tuotantoa, jota tarvitsisi suosia, eli lähinnä taatelilinjalla on väljyys viime vuosina näkynyt.

Rajasuojaa tulisi ehdottomasti alentaa ja korvata lisensointia nimenomaan tulli- ja erilaisilla tuontimaksuilla, joiden tasolla voidaan pelata turvaten sillä tavalla esimerkiksi kotimaista tuotantoa ja säädellen kilpailua. Näitä toimenpiteitä

olisi välttämättä jo nyt ryhdyttävä harjoittamaan, koska Gattin suuntaan on myös osattava varautua.

Asiaan liittyen on hallituksen käsittelyssä erikoiskasvilakeja. Puhun nyt sokerilain yhteydessä osin myös tärkkelysilaista ja öljykasvilaista, koska ne ovat kaikki erikoiskasvilakeja. Niiden käsittelyssä maan hallituksessa ministeri Salolainen kirjasi pöytäkirjaan lausuman, joka sanatar-kasti on seuraava: "Totean, että uuden lainsäädännön voimaantulo edellyttää teollisuus- ja kilpailupolitiikan kannalta kyseisten tuotteiden tuontisuojaajärjestelmän uudistamista. Hallitus tulee toimimaan siten, että lakiesitysten kattaminen tuotteiden tuontisuojaossa tullaan siirtämään toimivan kilpailun varmistamiseksi määrällisistä tuontirajoituksista maksupohjaiseen rajasuojaan. Ko. tuotteiden tullit ja tuontimaksut mitoitetaan siten, että tehokas ja toimiva kilpailu varmistetaan."

On aika mielenkiintoista politiikka, kun miettii kokoomuspuolueen roolia. Tämä ministeri Salolaisen hallituksen pöytäkirjaan sanelema lausumahan vastaa täysin sosialidemokraattien vaatimuksia ja lähestymistapaa rajasuojaan ja tuontimaksuihin liittyvältä osalta. Se on täysin sosialidemokraattien näkemys. Ilmeisesti kokoomuksessa onkin sellainen työnjako, että palkansaajille ja kaupunkiväestölle ministeri Salolainen lausuu salaa hallituksessa pöytäkirjaan lausumia, jotta voidaan tarvittaessa kunnallisvaaleissa Helsingissä, Tampereella ja suuremmissa kaupungeissa kertoa, miten kokoomus on kuluttajien etuja ajanut. Toisaalta konkreettinen päätösvalta on uskottu sitten kokoomuksen MTK-siivelle varapuheenjohtaja Heikki A. Ollilan muodossa. Tämä on kokoomuksen työnjako, joka on todella epärehellistä; se olisi syytä kansan huomata.

Kokoomuksen käyttäytyminen maa- ja metsätalousvaliokunnassa ei poikkea lainkaan MTK:n poliittisen jaoston keskustapuolueen toiminnasta. Tältä osin kolmannessa käsittelyssä, mikäli käy niin kuin ilmeisesti käy sillä tavalla, että hallituksen esitys hyväksytään, tulen esittämään omalta osaltani ministeri Salolaisen lausuman kanssa yhden suhde yhteen olevan, täysin sitä hengeltään vastaavan lausumaehdotuksen, ponnen, eduskunnan hyväksyttäväksi liittyen juuri tuontisuojaajärjestelmän uudistamiseen erikoiskasvilainsäädännön osalta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi kaikkiin kolmeen lakiin liittyvään ongelmaan. Sokerilain osalta kyseessä on sen 9 §. Maatalouspolitiikassa on

erittäin laaja viidakko avustus- ja korkotukijärjestelmiä, erilaisia tukimuotoja. Olen yhdeksän vuotta nyt maa- ja metsätalousvaliokunnassa ihmetellyt, mitä niissä lakiesityksissä aina korvausten sanktioinnin yhteydessä tekee sana voi. Maa- ja metsätalousvaliokunnassa voita käsitellä paljon, mutta ei voi kuulua voi-sana joka kerta, kun on puhe maatalouden tiettyjen avustusten takaisinperinnästä, kyseisiin pykäliin. Se liittyy laajemmin siihen kysymykseen, että jos joku harhauttaa, on se kunnan tai valtion viranomaisen, antaa vääriä tietoja ja hankkii siitä itselleen rahaa, taloudellista etua, niin en ole ainakaan tähän mennessä huomannut, että asumistuen taikka monen muun valtion tuen osalta harhautettujen tietojen perusteella saatua tukea erityisenä hyveenä pidettäisiin ja palkittaisiin niin, ettei sitä edes takaisin peritä.

Maatalouspolitiikassa ilmeisesti eivät ole jauhot puhtaat, koska korjausyritykset ovat olleet pysyvästi hallituspuolueiden, lähinnä keskustan vastustamia. Ainut kerta, jolloin yhdeksän vuoden aikana tämä korjautui, oli eläintautilain muuttamisen yhteydessä keväällä, silloinkin kovan rähinän jälkeen ja kiitos vain sillä kerralla yhtenäisen opposition ed. Pulliaista myöten samoin kuin silloin kokoomuksen ed. Saarion, joka nyt valitettavasti ei enää ollut samalla linjalla. Eläintautilaissa nimittäin on hyvin kuvaava pykälä, joka kuvaa, miten maatalouspoliittisessa lainsäädännössä homma pelaa: "Korvaus voidaan määrätä kokonaan tai osaksi maksettavaksi takaisin, jos sen saaja on korvausta hakiessaan antanut vääriä tai harhaanjohtavia tietoja taikka salannut niitä ja menettelyllä on ollut vaikutusta korvauksen myöntämiseen."

Tämä on hyvin tyypillinen pykälä, ja haluan nyt eduskunnan pöytäkirjaan, kun kaikissa kolmessa laissa sana voi esiintyy, lainata ylitarkastaja Mikko Koirasen valtioneuvoston tarkastusviraston muistiota 8.5., joka kovan keskustelun jälkeen saatiin valiokuntaan ja joka ilmeisesti oli työvoittomme tausta:

"Huomiota voidaan kiinnittää siihen, että lakiesityksen 21 b §:n 1 momentissa ei ole säädetty viranomaisille selkeää velvollisuutta ryhtyä toimenpiteisiin takaisinperinnän suorittamiseksi vaan säännös on siltä osin kirjoitettu muotoon: 'Korvaus voidaan määrätä maksettavaksi takaisin.' Esitetystä muodossa säännös antaa viranomaisille määrittelemätöntä harkintavaltaa ja epämääräisen mahdollisuuden olla ryhtymättä toimenpiteisiin perusteettoman edun palauttamiseksi. Tarkastustoiminnassa saadun koke-

muksen perusteella voidaan sanoa, että esitetystä muodossa säännös aiheuttaa soveltajalleen tulkintavaikeuksia, jotka vaikeuttavat käytännössä takaisinperintään ryhtymistä. Lisäksi säännös merkitsee sitä, ettei takaisinperinnästä luopumisesta tarvitse tehdä erillistä päätöstä, joka osaltaan saattaa vaikuttaa siihen, ettei takaisinperintään ryhdytä." Edelleen hän toteaa: "Takaisinperintää koskevissa säännöksissä tulee säätää takaisinperinnän edellytyksistä ja selkeästi velvoittaa viranomaisen ryhtymään toimenpiteisiin. Tämän velvoittavan säännöksen vastapainona on säädettävä erikseen takaisinperinnästä luopumisen edellytyksistä ja siinä käytettävästä viranomaisen harkintavallasta."

Tämä auttoi silloin. Nyt tilanne oli se, että taustalla oli erikoiskasvilakien mukaista valtion tukea saavat yhteisöt ja esityksessä todetaan, että kun kehotuksesta huolimatta on laiminlyönyt lain velvoitteet, niin voi maa- ja metsätalousministeriö päättää perinnästä. Tämä voi ensimmäisessä käsittelyssä yhden äänen enemmistöllä poistui. Toisessa käsittelyssä hallitusrintama kokosi ruotunsa ja voi jäi. Minusta on hämmästyttävää, että perusteettomia etuja, harhaanjohtavien tietojen ja tahallisten laiminlyöntien anteeksi antamista pitää näin tiukasti puolustaa ja jopa perusteettoman edun takaisinperintää estää.

Arvoisa puhemies! Tältä osin, siltä varalta, että esitys ei tule hylättyä, tulen tekemään tähän ja kaikkiin erikoiskasvilakeihin toisessa käsittelyssä pykälän muuttamista tarkoittavan esityksen.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! En lähtisi niin voimakkaasti hyökkäämään sokerituotannon ja viljelyn kimppuun kuin sosialidemokraatit ovat tavan mukaan tehneet. Silläkin alueella täytyy ottaa huomioon myös siitä leipänsä ja elinkeinonsa saavat ihmiset ja toisaalta myös omavaraisuus, joka on merkittävä asia. Tässä heilahdellaan taas laidasta laitaan, kuten sosialidemokraateilla on tapana.

Mutta täytyy ottaa vielä huomioon sekin, että jos meille vallan tuodaan halvalla sokeri ulkomailta, niin meidän silloin kannattamme sellaisia plantaasin omistajia Kuubassa ja muualla, jotka orjatyövoimalla teettävät työtä, ja näin ollen suosimme orjatyövoiman käyttöä. Tämähän on taas ihmisoikeussopimusten vastaista, joten tällekin puolelle hiukan pitäisi kiinnittää huomiota. En minä tiedä, onko Kuubassa orjatyövoimaa. On taidettu tuoda Suomeen nekin vähät, mitä siellä on, orjatyövoimat tänne tanssilavoille.

Mitä tulee ed. Rajamäen tarkoittamaan sanktioon, niin tässä on tietysti kysymys siitä, että ei viljelyrekisteriä tai muuta kirjanpitoa pidetä, josta voidaan tarkastella todelliset määrät ja laiminlyönnit. Kieltämättä 9 §:n 1 momentissa voi-sana on nimenomaan koskien sitä, että tuen maksaminen voidaan lopettaa. Toki 2 momentti puhuu kyllä myönnetyn tuen takaisinperinnästä ehdottomana, mutta jos laki luetaan oikein, niin tietysti vaikuttaa silloin 9 §:n 1 momentti, että näin asiaa voidaan tulkita. Kyllä täytyy sanoa, että tällaisia rosvopykälä ei saa täällä pitää. Minä uskon, että meidän ryhmämme tukee ehdotusta siitä, että tämä voi-sana todellisesti luokitellaan täältä pois; silloin se alkaisi olla kunnossa. Ei rosvousta saa tukea maatalouspuolelakaan.

Ed. Laakkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin vastata ed. Rajamäelle muutamista asioista. Hän mainitsi ministeri Salolaisen lausuman tähän lakiin valtioneuvostossa. Maa- ja metsätalousministeriön kanta oli, että lausuma ei sovi tämän lain yhteyteen. Tämä on viljelylaki, jolla määrätään, mitä tuotetta viljellään mitenkin paljon, ja tämä ministeri Salolaisen kommentti ei sovi tähän lakiin, vaan se kuuluu kilpailulakeihin.

Sitten sokerintuonti muualta. Kuuba on myynyt kolmeksi vuodeksi tuotantonsa eteenpäin. Sieltä sitä ei saataisi näillä näkymin, ja ainut mahdollisuus olisi EY, josta voitaisiin tuoda.

Tuottajahinnat ja määrät sovitaan tämän lain yhteydessä viljelijöiden ja teollisuuden välillä. Tämä on uutta tämän lain puitteissa. Minun mielestäni oppositionkin puolella on korostettu aikaisemmin pitkäjänteisyyttä. Nyt sitä olisi tulossa kolmivuotisen lain mukana, mutta sitä ei nyt hyväksytäkään.

Tällä lailla suomalaisia sokerin tuottajahintoja alennetaan lähemmäksi EY:n hintatasoa, ja tässä on myös otettu huomioon mahdollinen tuleva Gattin esitys, joka alentaisi tuottajahintoja 36—38 prosenttia. Tämän lain myötä hinnan alennuskorvaukset alenevat 10 prosenttia. Nykyinen laki vaikuttaa näin, että omavaraisuus voi kasvaa sokerin hinnan laskematta, mutta uuden lain myötä tämä poistuu.

Vielä tämä yksi voi-sana. Olen sitä mieltä, että eteen voi tulla hyvin monenlaisia tapauksia, sellaisia, joita me emme osaa etukäteen arvioidakaan, ja virkamiehiltä tämän voi-sanana poistamisen myötä poistuisi kaikenlainen harkintavalt.

Ed. T. Roos (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen analyysiin sosiaalidemokraattien maatalouspolitiikasta muutama sana pitää sanoa. Se ei ole heiluripolitiikkaa. Minusta tuntuu, että SMP:ssä eletään vielä heilurikellon aikaa, mutta me elämme digitaalikellojen aikaa ja meillä ei silloin puntit heilu, vaan kello käy ja raksuttaa tasaisesti uutta parempaa aikaa.

Mitä muuten tulee hänen arveluunsa, että orjatyövoimalla tuotettua sokeria tänne tuodaan, täällä on ed. Korkea-aoja, joka on myös ulkoasiainvaliokunnan jäsen niin kuin ed. Aittoniemikin. Olisi kyllä ihan mukava kuulla kommentti siitä, onko tällaisiin asioihin yleensä puututtu ulkoasiainvaliokunnassa, jos nämä puheet ovat totta. Vakavasti otettava ulkoasiainvaliokunnan jäsen ei voi puhua lööperiä tällaisessa asiassa vai voiko?

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin totean, että kyllä ed. Aittoniemen verbaalisella värikkyydellä ei ole mitään rajaa eikä määrää. Myöhään eilisiltana hän pisti hengiltä Irakin presidentti Husseinin ja nyt hän tuo orjia Kuubasta tänne, niin että voihan nenukka.

Sitten varsinaisesti kommentti ed. Laakkoselle. Minun täytyy sanoa, että kyllä minä hämmästelän kristillisen liiton kansanedustajan kommenttia, että kun laillistetaan rikollinen toiminta, niin perusteksi riittää, että voi sattua monenlaisia tapauksia. Nyt on syytä saattaa tämä ed. Laakkosen näkemys kristillisen liiton eettisen toimikunnan arviointiin, ja minä pelkään, että siellä käy ed. Laakkoselle hyvin huonosti.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laakkoselle sen verran, että maataloustulolaki on viiden vuoden laki. Sen sijaan, että se olisi jokin suuri pelastus, niin kyllä varsin moni viljelijä kokee sen turhan hankalana ja pitkänä kuolinkouristuksena, ellei siihen pian ruveta muutoksia saamaan, ja se on myös kansantaloudelle erittäin turmiollinen. Siinä mielessä eivät nämä vuodet ole mikään ratkaisu, vaan politiikan sisäلت.

Toinen asia on se, että rajasuoja ja lisenssit liittyvät hyvin tarkkaan näihin kysymyksiin. Se on meidän maatalouspolitiikkamme eräs peruste, jolla on suojaututtu kilpailulta, ja se on yksi osa maatalouspolitiikkaa. En minäkään halua nyt rajasuojaa tässä tilanteessa lähteä poistamaan. Se on eräs tapa, jolla pelataan ja tasapai-

notetaan kotimaisen tuotannon tasolla ja kilpailun halutun tason kanssa. Määrä ja taso on hyvin olennainen.

Toisaalta en minä ministeri Salolaisen asian-
tuntemusta rupea tässä puolustelemaan, mutta katson, että kyllä hän valitettavasti on ollut ihan oikealla asialla, niin toivottavasti minäkin, kun tulen kolmannessa käsittelyssä esittämään lausuman kaikkiin erikoiskasvilakeihin.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Ed. T. Roos täällä nosti esille mielenkiintoisen näkökulman tuotannon luonteesta niissä maissa, joista me tuotteita ja elintarvikkeita tuomme. On tietysti hyvin rohkeaa ja varmasti yllämyttävää sanoa, että orjatyövoimalla tuotetaan tuotteita. En minä menisi väittämään tätä Kuuban sokerituotannon osalta. Mutta sen sijaan me hyvin tiedämme, että monien elintarvikkeiden tuottamisessa käytetään lapsityövoimaa niissä maissa, joista me tuomme näitä tuotteita, ja epäilemättä luonnon kestävän käytön kannalta tuotantomenetelmät eivät näissä maissa kestä vertailua esimerkiksi meidän oman tuotantomme kanssa. Eli tuontiin toki sisältyy ympäristön kannalta ja moraaliseettisesti hyvin arveluttavia piirteitä.

Tässä yhteydessä haluaisin vielä todeta ed. Rajamäelle, että epäilemättä rajasuojan muuttamista lisenssiointijärjestelmästä tuontimaksuihin ja tulleihin perustuvaan järjestelmään on syytä tarkkaan harkita, ja itse olen sitä mieltä, että tähän suuntaan meidän pitää mennä. Mutta jos sillä tarkoitetaan sitä, että hyvin voimakkaasti rajasuojan tasoa pudotetaan, niin nähdäkseni siihen meillä ei ole kuitenkaan nopeassa tahdissa mahdollisuutta.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Tämä on kyllä ihan läpystelyä, mutta haluan vastata osaltani, kun täällä käännellään joka ilta aina puheita. Puhutaan nyt sitten orjatyövoimasta tai halpatyövoimasta, voin minä muuttaa sen halpatyövoimaksi, jos täällä Suomen eduskunnassa ollaan niin mahdollottoman hienoja tänä päivänä. Sellaisia henkilöitä, jotka tekevät työtä pysyäkseen juuri ja juuri hengissä pitkiä päiviä halvalla palkalla, on siellä nimenomaan sokerijuurikashommissa. Siitä on kaikenlaisia lauluja ja elokuvia. Se on heidän asiansa, mutta minä lähdän siitä, että ei tämän tyyppistä plantaasin omistajaa kovin kyllä kannata tukea, joka kiskoo työläisten selkänahasta rahansa.

Mitä tulee Saddam Husseinin, minä olen eilen sanonut nimenomaan, että olisi pitänyt nitistää, ja tarkoitan: sotilaallisesti nitistää sillä tavalla, että ei tätä tilannetta olisi enää jäänyt. Sen sijaan ed. Pulliainen sen jälkeen muutti sen murhaksi, johon minulla ei ole mitään osuutta-
kaan tässä asiassa. Tulkoon tämä nyt, rouva puhemies, sanotuksi, kun ed. Pulliainen täältä takaa heittelee aina sellaisia kaksinkertaisia juttuja minun pääni menoksi.

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa rouva puhemies! Haluan ed. Pulliaiselle huomauttaa, että sen enempää ed. Laakkonen kuin kristillinen liittokaan ei kannata minkäänlaista rikollista toimintaa. Haluan korostaa tässä yhteydessä, että menneinä vuorokausina olemme paljon keskustelleet täällä valtionosuusuudistuksesta ja sen yhteydessä on korostettu luottamusta kunnan luottamushenkilöihin.

Samalla tavalla minä haluaisin tässä yhteydessä korostaa luottamusta maa- ja metsätalousministeriön virkamiehiin. Heillä on oltava eettistä näkemystä ja moraalisuutta myös tehdä oikeita ratkaisuja. Kun laista katsotaan, mitä kaikkea yhteisöltä vaaditaan, heiltä vaaditaan viljelyso-
pimus, rekisterin pitoa, kirjanpitoa, josta käy selville viljely- tai hankintasopimusten perusteella ostetut raaka-ainemäärät, hinnat hinnoitteluperusteineen sekä ostetut ja myydyt tarkkelysmäärät. Lisäksi vaaditaan virkamiehille tarkastusta varten kustannuslaskenta ja kaikki tarvittavat tili- ja muut asiakirjat. Jos jossain näissä pientä laiminlyöntiä on, niin olen aivan sitä mieltä, että on hyvä, että virkamiehellä on jonkin näköistä harkintavaltaa tässäkin asiassa, kun näin monenlaisia selvityksiä vaaditaan.

Ed. I i v a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajille Korkeaoja ja Aittoniemi haluaisin esittää pienen epäilyksen: Ovatkohan teidän kaikki kalsarinne ja T-paitanne varmasti Suomessa tehtyjä? Ja miten on telkkareitten ja videoitten laita? Siis tämän saman logiikan mukaan meillä pitäisi olla vaatteilla rajasuoja, elektroniikalla rajasuoja ym., ja uskon, että aika moni kepulaisisäntä eduskunnan valiokuntamatkal-
laan on hankkinut halpatyövoimalla teetetyn puvun idän maista itselleen ja matkalaukun täyteen tuliaisia.

Mutta kehitysmaakaupan asema maailman-
kaupassa on sellainen vakava juttu, josta tietysti kannattaisi joskus kunnolla tässäkin talossa keskustella.

Ed. V u o r e n s o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielenkiintoiseksi menee tämä keskustelu tärkkelystuotannosta ja soke-
rintuotannosta, kun ollaan nyt jo vahvasti rikok-
sen puolella ja vieläpä varsin eettisillä perusteilla.
Mutta toteaisin muutaman asian.

Laissa sana voi ilmeisesti on lähinnä sen takia, että nimenomaan virkamiehet, jotka ovat pää-
osin lain valmistelleet, ovat halunneet itselleen
harkintavaltaa. Jos se on väärin, niin ainakaan
minulle ei ole mikään kynnyskysymys, ettei se
voisi olla myös toisin määritelty. Kyseessä on
kuitenkin tässä tapauksessa yhteisö, ja kun laissa
vielä todetaan "kehotuksesta huolimatta", niin
kyllä se aika monen lukon takana jo siinä yhte-
ydessä on. Ehkä siinä nyt on vähän hätävarjelun
liioittelua taustalla.

Tästä keskustelusta saa helposti myös väärän
kuvan siinä suhteessa, kun sokerituotannosta
puhutaan, että sokeri olisi nyt ns. ylituotanto-
tuotetta. On syytä todeta, että sitä se ei missään
tapauksessa ole, vaan selkeästi kysymys on tuot-
teesta, joka on alle omavaraisuuden, jossa suoma-
lainen omavaraisuus lieene jossain alle 60
prosentin.

Viitaten siihen, mitä tässä yhteydessä on to-
dettu maataloustulolain uudistamisesta, on hie-
noa että se tulee aina silloin tällöin esille, koska
se luo paineita todella tuon lain uudistamiseen.
Olen henkilökohtaisesti sitä mieltä, että jo soke-
ri- ja tärkkelystuotannossa näissä laeissa on
sellaisia viitteitä, joita todellakin, niin kuin aikai-
semmin sanoin, kannattaisi käyttää viitteenä
myös uuden maataloustulolain tekemisessä.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! En halua nyt millään tavalla
pitkittää keskustelua, mutta totean ed. Laakko-
selle, että hänen kannattaisi ihan vakavasti miet-
tiä perusteita lainsäädännölle ja hallinnollisille
määräyksille. Hän rakentelee sellaisia rakennel-
mia, jotka eivät kerta kaikkiaan kriittistä arvi-
ointia kestä.

On monenlaisia tapauksia. Nyt siihen lisäksi
tuli pieniä laiminlyöntejä jne. Tässä on selvistä ja
sellaisista tapauksista kysymys, että on kehoitettu
menettelemään oikein ja siitä huolimatta ei vain
mene perille jakeluun. Ed. Laakkonen, nyt kan-
nattaa ottaa tänä iltana oikein virsikirjailme ja
miettiä asiat uusiksi.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Ar-
voisa puhemies! Jatkaisin ed. Pulliaisen lailla ja
katselisin ed. Laakkosen suuntaan. Kyllä minua,

olen nyt kolmatta kautta eduskunnassa, ja oi-
keustajuani on todella loukannut se, että selvissä
tapauksissa jätetään harkintavaltaa. Ed. Laak-
konen on valiokunnassa vastustanut korjauksia,
mitä olen vaatinut, myös muotoilussa, jossa on
ollut kyseessä, että saaja on korvausta hakies-
saan antanut väärä tai harhaanjohtavia tietoja
taikka salannut niitä ja menettelyllä on ollut
vaikutusta korvauksen myöntämiseen, tämän
tyyppisiä pykälämuotoiluja ja niiden korjaamis-
ta niin, että harkinta poistetaan selvissä petok-
seen viittaavissa tapauksissa joissa on saatu val-
tion, veronmaksajien, rahaa antamalla väärä
tietoja ja salaamalla tosiasioita.

Ed. Laakkonen, te olette olleet vastustamassa
tällaisia korjauksia, ja haluan eduskunnan pöy-
täkirjaan sanoa, että en ymmärrä tällaista oi-
keustajua. Toivon, että ed. Laakkonen myös
tänä iltana miettii, voisiko hän jatkossa tunnus-
taa, että jos joku petoksella, väärillä tiedoilla ja
väärällä tavalla saa rahaa yhteiskunnalta, niin se
ei ole hänen suojelunsa väärä.

Ed. L a a k k o n e n : Arvoisa rouva puhe-
mies! Turhaa tätä keskustelua on varmaan jat-
kaa. Haluan todeta vielä, että aikamoinen lista
on asioita, joita yhteisöltä vaaditaan maa- ja
metsätalousministeriölle. Mielestäni on aivan
oikein, että ministeriön virkamiehillä on harkin-
tavaltaa, ja luotan, että heillä on myös eettistä ja
moraalista tajua tehdä aivan oikeudenmukainen
ratkaisu.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Täällä
keskustelussa jo käsiteltiin aika pitkälle niitä
asioita, mitä ajattelin varsinaisessa lyhyessä pu-
heenvuorossani todeta. Yhteenvetona totean
sen, että rikosoikeuden yleisten periaatteitten
mukaan, jos joku hankkii harhauttamalla oikeu-
detonta etua ja hyötyä, se pitää palauttaa. Tä-
män lain 9 §:ssä on vielä "kehotuksesta huoli-
matta". Sitten on sanottu: "voi lopettaa". Mie-
lestäni tämä on todella käsittämätöntä, nimen-
omaan jos vertaa asiaa rikosoikeuden yleisiin
oppeihin.

Arvoisa puhemies! Käsitykseni on se, että
ainakin niissä laeissa, joihin itse olen joskus
elämäni varrella perehtynyt, määritellään nor-
maalisti, miten menetellään. Jos yleisestä peri-
aatteesta on poikkeuksia, ne merkitään joko
omalla momentilla sen jälkeen taikka omalla
pykälällä, jossa puhutaan anteeksiannosta, va-
pauttamisesta jne. Mielestäni tämä on todella
käsittämätön muotoilu eikä vastaa yleisiä rikos-

oikeudellisia periaatteita, silloin kun harhauteetaan yhteiskuntaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset laiksi opintotukilain muuttamisesta sekä laiksi rajoituksesta oikeuteen saada aikuisopintorahaa

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 72

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelu:

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Vaikka ilta alkaa olla myöhä, asia on kuitenkin niin tärkeä, että en voi olla käyttämättä vähän laajempaa puheenvuoroa.

Edellisen hallituksen aikanaan tehtiin lakiesitys aikuisopintotuen vakinaistamisesta aikuisväestön opiskeluedellytysten turvaamiseksi ja opiskeluhalakkuuden lisäämiseksi. Tämän lakiesityksen merkittävänä tavoitteena oli silloin luoda aikuisopiskelun yleistymiselle mahdollisuudet, jolloin vakinaistettiin myös taloudellista tilaa koskeviin tarveharkintasäännöksiin lainsäädäntötekniisiä parannuksia. Lisäksi aikuisopintotukea alettiin myöntää. Näin rakennemuutoksen aikana monet aikuiset opiskelijat saivat mahdollisuuden opiskella uuteen työpaikkaan.

Useimmista näistä opiskelijoista opiskelevat edelleenkin ja ovat toivorikkaita uudesta työpaikasta ja sen saamisesta. On hyvin valitettavaa, että istuva hallitus nyt purkaa tehtyä lainsäädäntöä. Nyt, kun on kova työttömyysaika, aikuisopintotukea puretaan ja siihen liittyvää opintorahaa lähinnä rajaamalla opiskelijoita ja heidän opiskelupaikkojaan 4 000 opiskelijalla. Tämä on nykyisen hallituksen linja.

Tämän väliaikaisen muutoksenhan olisi voinut tehdä ministeri, minkä useimmat asiantuntijat valiokunnassa totesivat. Ihmettelen suuresti, että valiokunnan käsittelyn yhteydessä asiantuntijat totesivat, että tämä väliaikainen laki on tehty liian pikaisesti ja lisäksi valmisteltu heikosti. Tätä todistaa myös se, että eilisen päivän

aikana valiokunta sai uusia pykäläiä. Sivistysvaliokunnan sosialidemokraattinen ryhmä yritti saada asiantuntijoita ensinnäkin liittyen perustuslakivaliokunnan yksimieliseen lausuntoon, jossa valiokunta oli kiinnittänyt huomiota siihen, että toiseen lakiehdotukseen sisältyy arveluttavan avoin säädösvallan siirto valtioneuvostolle. Säännös on hyvin poikkeuksellinen antaessaan valtioneuvostolle mahdollisuuden rajoittaa lakisääteisen etuuden saajien määrää. Valiokunta pitää välttämättömänä, että valtuutusta täsmennetään esimerkiksi mainitsemalla, millaisissa tarkoituksissa ja millä keinoin aikuisopintorahan saajien määrää voidaan rajoittaa valtioneuvoston päätöksellä. Tähän kohtaan valiokuntaan tuotiin pykäläesitys.

Tämän jälkeen sosialidemokraattinen valiokuntaryhmä olisi halunnut kuulla kokonaisuudessaan sekä tämän pykälän osalta että perustuslakivaliokunnan lausunnon osalta ministeriä ja joitakin muita asiantuntijoita. Mutta hallituspuolueet eivät halunneet kuunnella lisäasiantuntijoita, ja näin he käyttivät enemmistön päätösvaltaansa. Sosialidemokraatit sekä muu oppositio saivat tyytyä enemmistön tulokseen saamatta tietoa siitä, mitä vaikutuksia pykälämuutoksilla saattaa olla käsittelyssä olevaan lakiesitykseen.

Haluankin tässä yhteydessä ottaa erään pykälän esille, 1 a §:n: "Aikuisopiskelijaksi katsottavalle myönnetään opintotukea valtioneuvoston määräämiin opintoihin. Valtioneuvosto vahvistaa perusteet, joiden mukaan henkilöä voidaan pitää aikuisopiskelijana." Kuinka tällaista pykälää voidaan yleensäkin esittää ja laittaa lakiin? Toivoisin, että tämä tarkastettaisiin uudelleen, sillä käsitykseni mukaan tämä ei ole kunnossa.

Ihmettelen suuresti hallituspuolueiden kansanedustajien käsityksiä valiokuntatyöskentelystä, sillä sosialidemokraattinen ryhmä ei missään tapauksessa voi mennä sellaiseen ratkaisuun kuin hallitus esitti emmekä me voi hyväksyä pykälämuutoksia emmekä muutenkaan tätä lakia sen johdosta, että tämä heikentää aikuisopiskelijoiden sosiaaliturvaa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen opintotukipolitiikka on linjatonta ja sekavaa. Opintotuen uudistamisen nimessä on viimeisen puolentoista vuoden aikana tehty leikkauksia tuen tasoon ja pakotettu opiskelijat korkean koron pankki-markkinoiden armoille. Tällainen opintotukipolitiikka aiheuttaa suoranaista vahinkoa. Aikuisen opintojen tukeminen on yhteiskunnalle työtömyyttä halvempi ja todellisilta vaikutuksiltaan myönteisempi vaihtoehto. Valtiovarainministe-

riön olisikin syytä tutkia tarkkaan, miten opetusministeriön säästöt aikuisten opintotuessa lisäävät sosiaali- ja terveysministeriön työttömyysturvamenoja ja työministeriön työvoimakoulutuksesta aiheutuvia menoja.

Tällä lakiesityksellä tehdään uusi leikkaus, ja se vie aikuisena opintojen piiriin hakeutuvilta, useimmiten naisilta, keskimäärin 500 markkaa tukea kuukaudessa. Lähes kaikki perheelliset opiskelijat ovat mitoittaneet toimeentulonsa äärimmilleen. Käytettävissä olevien tulojen pienessä, korkojen ja muiden opiskelukulujen kasvassa on väistämätöntä, että moni joutuu keskeyttämään opintonsa ja siirtymään muun toimeentuloturvan piiriin. Monet opintoihin halukkaat joutuvat pyörittämään päätöksensä ja lopputuloksena on, että aikuisopiskelu vähenee useilla tuhansilla opiskelijoilla.

Hallitusohjelman vastaisesti tämä hallitus haluaa vähentää aikuisopiskelua, näin siitäkin huolimatta, että hallitus on itse useassa yhteydessä pitänyt tulevan kansallisen menestyksemme kannalta tärkeänä laajan ja korkeatasoisen aikuiskoulutuksen ylläpitämistä. Torjua pitää nyt hallituksen leikkaus, se on totta. Oppositio pitää kiinni siitä varsin laajasti ymmärretystä tavoitteesta, että työelämän rakennemuutosta hoideaan hallitusti edesauttaen ihmisten työssä pysymistä ja työssään kehittymistä koulutuksen avulla.

Arvoisa puhemies! Ennen kuin siirryn loppuosaan, totea, että kiire on aiheuttanut muitakin ongelmia. Toivoisin, että sosialidemokraattien ja opposition vastalauseesta sivulta 5 näköjään kahteen kertaan monistettu ensimmäinen kappale voitaisiin poistaa ja aloittaa siitä ensimmäisestä kappaleesta, mistä itse vastalause lähtee. Toivon, että tämä olisi korjattuna seuraavassa käsittelyssä.

Arvoisa puhemies! Aikuisopintotukea tulisi kehittää eikä heikentää. Kehittämisen tulisi olla johdonmukaista ja tavoitteellista ja luonnollisesti tapahtua yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa. Tästä johtuen sosialidemokraattinen sivistysvaliokuntaryhmä ja oppositior ryhmä ovat tehneet yhteisen vastalauseen, ja tulemme lain kolmannessa käsittelyssä tekemään hylkäesityksen liittyen lakiin opintotukilain muuttamisesta ja lakiin rajoituksista oikeuteen saada aikuisopintorahaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. T. R o o s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tykkyläinen puuttui jo 1 a §:ään, joka tähän on lisätty väliaikaisesti, siihen, että valtioneuvosto määrää opinnoista. En minäkään pidä sitä oikeana. Vielä vähemmän oikeana pidän tätä muotoa, mikä tähän on tullut. Siinä on ilmeisesti tapahtunut lapsus. Siinä sanotaan "aikuisopiskelijaksi katsottavalle myönnetään opintotukea valtioneuvoston määräämiin opintoihin". Ei kai valtioneuvosto sentään ketään määrää opintoihin. Ajatus lienee ollut esimerkiksi tällainen, että sellaisiin opintoihin, jotka valtioneuvosto määrää opintotukeen oikeutetuiksi. Se olisi ehkä syytä korjata. Jos tämä pykälä kävisi perustuslakivaliokunnassa, niin varmasti siellä siihen puututtaisiin.

Samoin on vastalauseessa. Vastalause on kyllä erittäin painavaa tekstiä, mutta tuskin ihan niin painavaa, että se olisi pitänyt kahteen kertaan painaa ja jättää vielä lause kesken. Kun tämä tulee eduskunnan ensimmäiseen käsittelyyn ja kun täällä on myös painovirheitä, niin ei minunkaan mielestäni tällaisia saisi enää olla. Ja niin kuin ed. Tykkyläinenkin totesi, kun asia tulee seuraavaan käsittelyyn, on syytä ottaa pois ensimmäinen keskenkin jäänyt kappale, koska se on sama kuin toinen kappale.

Ed. M ä k e l ä : Arvoisa puhemies! Voin vilpittömin sydämin yhtyä ed. Tykkyläisen puheenvuoroon ja siinä esitettyyn kritiikkiin sekä erityisesti siihen kohtaan, jossa sanottiin, että hallituksen harjoittama opintotukipolitiikka on ollut linjatonta ja sekavaa. Sitä se todella on ollut ja aiheuttanut epävarmuuden tunnetta tämän hetken opiskelijoille.

Hallituksen esitys, jossa puututaan aikuisten opintotukijärjestelmään huonontamalla sitä, on täysin kohtuuton. Mielestäni se on ristiriidassa hallitusohjelman lupausten kanssa, jossa luetaan panostaa aikuiskoulutukseen rahaa. Erityisesti se on mielestäni kohtuuton, ristiriitainen ja moraaliton tilanteessa, jossa meillä on satojatuhansia työttömiä. Kun ei ole tarjota työtä, niin silloin ihmisiä kehoitetaan opiskelemaan. Aikuiset ovat ottaneet tästä vaarin ja lähteneet opiskelemaan saadakseen myöhemmin työpaikan ja sijoittuakseen yhteiskuntaan.

Äsken sain puhelun eräältä henkilöltä, joka kertoi, että sairaalasta lähdettiin joukolla opiskelemaan, jotta parempien aikojen tullessa olisi työpaikka tarjolla. Jo pelkästään huoltajakorotusten poistaminen merkitsee monilapsisille perheille — tässäkin oli sellaisesta kyse, soittaja oli

äiti, jolla oli seitsemänhenkinen perhe — tuhan-sien markkojen menettämistä kuukaudessa. Toi-sin sanoen se tarkoittaa sitä, että opintotie on päättynyt. Hän kertoi, ettei hän ole ainoa, jonka opiskelu tulee päättymään tämän hallituksen esityksen myötä. Eli sanon, että tämä on todella tuomittava esitys.

Ed. Alaranta: Herra puhemies! On hel-po yhtyä siihen käsitykseen, jonka ed. Tykkyläi-nen ja äsken ed. Mäkelä totesivat tästä laista, että on valitettavaa, että pitää tällaisia lakeja säätää. Minustakin se erittäin valitettavaa. Var-sinkin huoltajakorotuksen poistamisen osalta se on erittäin valitettavaa. On valitettavaa sekin, että vastaava ministeri ei ole voinut olla paikalla puolustamassa esitystä eikä sivistysvaliokunnan puheenjohtajakaan, joka oli eilen ahkerasti pai-kalla. Kaiken sen dramatiikan jälkeen, mitä itsekkin varajäsenenä hieman olen sivistysvalio-kunnassa voinut seurata, olisi ollut kyllä paikal-laan, että arvovaltaisemmat edustajat olisivat voineet täällä tätä esitystä puolustaa. Minä en osaa sanoa hallituksen puolustukseksi muuta kuin sen tunnetun lauseen, jonka entinen edus-kunnan puhemies, nykyinen pankinjohtaja Ka-levi Sorsa tällaisia tilanteita varten on viisaasti todennut ja jota itse arvostan, en tiedä arvostaa-ko sitä ed. Tykkyläinen: "Tahton on tehtävä joskus kompromissi tosiasioiden kanssa."

Mitä tulee valiokuntatyöhön, ymmärrän myös hyvin sen närkästyksen ja kiukun, jota oppositioedustajat ovat tunteneet kiireistä aika-tilua kohtaan. Eivät nämä tunteet ole itseltä-kään vielä viilentyneet, kun neljä vuotta olin opposition edustajana sosiaalivaliokunnassa, jota johti ed. Tykkyläisen ryhmätoveri erittäin väkivaltaisesti, näin voisi todeta. Se monesti kiukuttaa. Mutta eräs tosiasia on se, että kun hallituksen täytyy saada esityksensä läpi edus-kunnassa, niin hallituspuolueiden edustajat jou-tuvat huolehtimaan siitä, että näin todella tapah-tuu siinä aikataulussa, mikä on päätöksenteolle annettu.

Ed. Muttilainen: Herra puhemies! Ed. Alaranta pahoitteli sitä, että ministeri ei ole esitystä puolustamassa. Sitä on varmasti syytä pahoitellakin, koska tämä on niin huono esitys, että tätä ei voi kyllä kukaan puolustaa. Esityk-sellä leikataan merkittävästi aikuisopiskelijoiden tukea. Useat aikuisopiskelijat ovat yksinhuolta-jia, ja kun tuen leikkaus tapahtuu, niin useilla varmasti opiskelu keskeytyy. Se on kyllä sellaista

resurssien hukkaamista, johon kerta kaikkiaan meillä ei ole varaa.

Hallituksen koulutuspolitiikka, niin kuin kaikki muukin senkin politiikka, on ollut linja-tonta. Siinä ei ole mitään pitkäjänteisyyttä, ei-vätkä myöskään kansalaiset voi johdonmukai-sesti suunnitella omaa elämäänsä pitkällä tähtäi-mellä. Nyt juuri aikuisopintotukea tulisi päin-vastoin kehittää ja kannustaa aikuisopiskeluun. Suomi on niin pieni kansakunta, että menestyäk-semme kansainvälistyvässä Euroopassa ja maail-massa tarvitsemme mahdollisimman hyvin kou-lutettuja kansalaisia. Aikuiskoulutus parantaa ja monipuolistaa ammattitaitoa ja lisää ammatillis-ta liikkuvuutta ja on siten myös aktiivista työvoi-mapolitiikkaa. Sitä aktiivista työvoimapolitiik-kaa todella tässä suuressa työttömyystilanteessa tarvitaan.

Ed. T. R. O. S.: Arvoisa puhemies! Äskeisestä puheenvuorosta juolahti mieleeni vielä eräs asia, jolla on vaikutusta muuhunkin ja joka on ehkä sellaista, mitä ei ole ajateltu. Nimittäin meillä on liki sata kansanopistoa. Kun siihen saakka niissä oli laskevat opiskelijamäärät, niin kun viime vuonna oli jo käytettävissä parantunut ai-kuisopintoraha ja muu ja samalla lisääntynyt työttömyys, se näkyi mielestäni hyvällä tavalla niin, että olisiko ollut puolisen tusinaa kansan-opistoa, joiden opiskelijamäärä oli vähempi kuin edellisenä vuonna. Eli nuorempi ja vähän van-hempikin väki reagoi aivan oikein. Kun oli mahdollisuus lähteä työttömyysaikana opiskele-maan, niin tehtiin. Nyt kun tätä leikataan, niin tiedän ihan kokemuksestakin, että monet kan-sanopistot tulevat ensi vuonna olemaan erittäin suurissa vaikeuksissa. Nämä vaikeudet siirtyvät vain toiselle sektorille. Sieltä tulee kyllä avun-pyyntöjä ja vaikeuksia, niin että kun toisessa paikassa säästetään, niin toisessa kohdassa kär-sitään ja paitsi opiskelijat myös kansanopistot joutuvat vaikeuksiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely juliste-taan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi Amerikan yhdysvaltain kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen eräiden mää-räysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 193/1991 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 17

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden mietintö n:o 17.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 68

Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 3

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelu:

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Tämän lain yhteydessä hallitus on päättänyt parantaa sen korkotuen ehtoja, jolla vuokra-asuntoja rakennetaan. Tätä on pidettävä ilman muuta hyvän asiana. Itse tähän lakiinhan se ei kuulu. Tämä laki pääasiallisesti sisältää vain sen, että aika, jona korkotuettua asuntoa voidaan käyttää tai tullaan käyttämään vuokra-asuntona, lyhenee 15 vuodesta 10:een. Opposition yhteinen vastalause kaikkein selvimmin puuttui nimenomaan tähän kysymykseen siltä pohjalta, että tällä tavalla edelleen vuokra-asumisen arvoa heikennetään, vuokra-asumista ei tunnusteta pysyväksi asumiseksi sillä tavalla, että jokainen ihminen, jokainen perhe voi valita asumisensa. Tällä myös estetään sosiaalisen ympäristön vakiintumista. Eli kaiken kaikkiaan ei ole hyväksyttävää, että teemme lainsäädäntöä, jossa tällaista lyhytjänteistä asuntopolitiikkaa tuetaan. Sen vuoksi tulenkin toisessa käsittelyssä ehdottamaan tämän asian saattamista nykyiselle tolalleen.

Tämän korkotukilainesityksen yhteydessä on ollut mielenkiintoista seurata ympäristövaliokunnassa myös hallituspuolueitten jäsenten asiasta käyttämiä puheenvuoroja. Nimittäin aivan yleisesti on todettu, että korkotuen venkkaaminen edestakaisin on ollut omiaan heikentämään mahdollisuuksia vuokra-asuntotuotantoon. Kun vielä 91 korkotuen ehdot olivat suhteellisen hyvät eli kustannuksista 90 prosenttiin voi saada korkotukea ja korkotuen määrä oli 7—5 prosenttia, niin nyt parilla pro-

sentilla nuo prosenttimäärät ovat heikentyneet. Eli tällaista sahausta on vuoden sisällä ollut ensin yhteen suuntaan eli heikompaan suuntaan ja nyt taas hieman parempaan suuntaan. Eli rakennuttajat eivät ole voineet missään vaiheessa olla varmoja siitä, mikä todellisuus milloinkin on.

Myös valiokunta kokonaisuudessaan on erittäin kriittisesti suhtautunut siihen, että vuokra-aikaa lyhennetään. Se ei tule suoraan muutosehdotuksena esille, mutta valiokunnan mietinnössä sanotaan, että jos vielä käyttörajoitusta lyhennettäisiin, muuttuisi järjestelmän luonne asuntopoliittisesta tukijärjestelmästä kiinteistösiioittamiseksi. Minun mielestäni jo tällainen vain kymmenen vuoden määräaika rajoitus on jo siinä ja siinä, voidaanko todella puhua asuntopolitiikasta vai siitä, että rakennuttajille annetaan tietynlainen optio.

Edelleen haluan kiinnittää huomiota siihen asiaan, johon myös koko valiokunta on mietinnössä huomiota kiinnittänyt, eli siihen, että kun tällä korkotukilainajärjestelmän nyt parannetulla versiolla pyritään toteuttamaan tulo- ja menoarvion tavoitetta siitä, että saadaan rakennettua todella ne 4 000 korkotukivuokra-asuntoa, jotka budjetissa ovat, lakiehdotuksen yhteydessä ei ole millään tavalla puututtu siihen, että tämä lisää kustannuksia noin 175 miljoonalla markalla. Jos tätä 175:tä miljoonaa markkaa ei tässä yhteydessä joko lisätalousarviolla tai jollain muulla tavalla pystytä aikaansaamaan tai esittämään hallituksen toimesta, käytännössä tämä esitys johtaa siihen, että korkotuettuja vuokra-asuntoja tullaan tämän vuoden aikana rakentamaan vain 2 000.

Eli näennäisesti meillä on edelleenkin sama tilanne, meillä on näennäisesti hyvä tavoite, mutta käytännössä sitä tavoitetta ei voida toteuttaa. Sen takia kysyisinkin tässä tilanteessa: Tämähän on hallituksen todellinen tarkoitus, jota ei sanota suoraan, se että asuntomäärää lasketaan? Jos tämä on todellinen tarkoitus, olisi ehkä parempi, että se myös sanottaisiin suoraan, koska ei ole mitään järkeä pitää kovia tavoitteita, kun käytännössä ne toimet, joita tehdään, eivät mahdollista niiden tavoitteiden toteuttamista. On järkevämpää, että tavoitteet mitoitetaan siihen, mihin voimavarat riittävät, jolloin koko yhteiskunnassa voidaan tietää, mikä on se todellinen pohja, missä toimitaan.

Täällä puhuttiin edellisten asioiden kohdalla siitä, että hallituksen toiminta on linjatonta ja poukkoilevaa, ja nimenomaan tämän korkotue-

tun vuokra-asuntorakentamisen yhteydessä näin nimenomaan on ollut.

Arvoisa puhemies! Pidän hyvänä kuitenkin sitä, että korkotuen ehtoja parannetaan. Sillä edes jossain määrin saadaan korkotuettuja vuokra-asuntoja liikkeelle. Nythän ne ovat aivan seis. Niitä ei rakenneta, koska näillä ehdoilla vuokrataso nousisi niin korkeaksi, että Suomesta ei löydy enää sen palkkatason ihmisiä, jotka näitä asuntoja voisivat vuokrata. Ongelma on tullut erityisesti sen vuoksi vielä esille, että nyt kun on enemmän työvoimaa kuin työtä, niin myöskään työnantajilla ei ole tarvetta korkotukiasuntoja käyttää työntekijöiden vastaantulotasuntoina tai työsuhteasuntoina, ja silloin työnantajat eivät subventoi niiden vuokria.

Vaikka hallitus on tehnyt päätöksen, että korkotuen osuutta rakennuskustannuksista nostetaan 70 prosentista 80 prosenttiin, niin näillä ehdoilla ei hallituksen tulo- ja menoarviossa esitettyä tavoitetta 4 000 korkotukiasunnon rakentamisesta saada aikaan. Meidän valiokuntaryhmämme, jossa myös vihreiden edustaja on mukana, esittää, että hallitus seuraavassa lisäbudjetissa ehdottaa vuokra-asuntolainojen korkotuen määrää lisättäväksi niin, että se kattaa 90 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista ja että samalla korkotuen määrä nostetaan vuoden 1991 tasolle. Ainoastaan näin toimimalla päästään todella siihen korkotuettujen vuokra-asuntojen määrälliseen tavoitteeseen, jonka hallitus on omassa budjetissaan esittänyt.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En halua aiheuttaa mielipahaa ed. Myllerille. Totean saman kuin aikaisemminkin, että Suomessa jo tällä hetkellä alkaa olla liikaa asuntoja. Näin ollen myöskään vuokratuotannossa kohtuuttomien tavoitteiden asettaminen valtion taholta ei ole hyväksi. Se tie on kuljettu loppuun.

Jos ajatellaan tällä hetkellä elvyttämistä, niin puhutaan, että pitäisi rakentaa, rakentaa ja rakentaa asuntoja. Sehän on järjetöntä, kun näille asunnoille ei ole käyttäjiä! Meillä on 15 000 asuntoa tyhjiillään. Nämä asunnot pitäisi kansantalouden ajatusten mukaisesti nyt ottaa käyttöön tavalla tai toisella ja uhrata varoja siihen, eikä rakentaa vuokrataloja seisomaan tuonne johonkin Roihuvuoreen — se saattaa olla herrojen aluetta — tai johonkin peltojen laitaan harmaantumaan ja rapautumaan. Ainoa, missä voidaan tällä hetkellä esimerkiksi asuntotuotantoon kohdistaa toimenpiteitä, on vuokra-asun-

tokannan peruskorjaus. Se olisi tärkeätä, mutta uusien rakentaminen on turhaa, koska asuntoja on monissa kaupungeissa, esimerkiksi Tampereella, suunnattoman paljon tyhjinä. Ne eivät mene kohtuullisilla vuokrilla, yksiökään 1 200 markalla kuukausi keskikaupungilta, vuokralle. Miksi rakentaisimme lisää? Asia on sama, minkä aikaisemmin esitin, että tehdään rautakankia ja pannaan rekan päälle, viedään uudelleen sulattoon ja taas tehdään uusia rautakankia. Kyllähän sillä työtä saadaan, mutta se ei ole mielekäästä työtä. Näin on käynyt ja näin tulee lähitulevaisuudessa käymään myöskin asuntotuotannolle. Se tie on kuljettu loppuun toistaiseksi.

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Todella nyt on kysymys siitä, että tämäläisten asuntojen rakennuttajat eivät ole olleet kiinnostuneita rakentamisesta. Se puolestaan johtuu siitä, että asuntojen kysyntä on alentunut. Tietysti voi esittää kysymyksen siitä, onko kysynnän aleneminen siitä johtuvaa, että rakennuskustannukset ja sitä kautta vuokrataso on korkea, vai onko primaarinen syy se, että työnantajien ei ole ollut viime aikoina tarpeen rakennuttaa vuokra-asuntoja työvoimaa saadakseen, kun tilanne työmarkkinoilla on helpottunut. Henkilökohtainen käsitykseni on asiantuntijakuulemisen jälkeen, että jälkimmäinen syy on primaarinen, eli todellakin ilmeisesti ne määrälliset tavoitteet, mitä tässä yhteydessä on asetettu, ovat epärealistisen korkealla.

Ed. Kautto (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En minäkään tosiaan haluaisi pahoittaa ed. Aittoniemen mieltä, (Ed. Aittoniemi: Ei se onnistukaan!) mutta täytyy todeta, että hänen näkökantansa on vähän väärän lonksahtava. Meillä on todella tyhjiä asuntoja, mutta sinä päivänä, kun hän keksii, miten nämä asunnot saadaan kohtuullisella vuokratasolla vuokralle, niin varmasti sosialidemokraatit ovat myös valmiita miettimään uudelta pohjalta, minkälainen tulee jatkossa olla vuokra- ja asumisoikeusasuntotuotannon määrä. Mutta niin kauan kuin nämä kaksi asiaa eli tarjonta ja kysyntä eivät kohtaa lainkaan samalla tasolla, on pakko lähteä siitä, että on tuotettava sellaisia kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja, joihin ihmiset todella pystyvät muuttamaan.

Lisäksi tässä yhteydessä on kyllä otettava huomioon, että asuntoja pitäisi olla siellä, missä ihmiset asuvat ja missä he haluavat asua.

Ed. Myller (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheenvuorossani pyrin nimenomaan todistelemaan, millä tavalla ja millaisia keinoja käyttämällä hallituksen budjetissa oleva tavoite saataisiin toteutettua. Hallitus on omaksi tavoitteekseen esittänyt, että korkotuettuja vuokra-asuntoja rakennettaisiin tänä vuonna 4 000. Nyt niitä on lähtenyt 98 rakenteille.

Ed. Korkeaajalle vastauksena sanoisin, että kustannukset eivät ole tällä hetkellä korkeat. Ne ovat alimmillaan, mitä ne ovat olleet vuosikausiin. Kuoletukset kuitenkin näissä vuokra-asunnoissa tulevat korkeiksi, kun ne pyritään lyhyellä ajalla maksamaan. Se merkitsee sitä, että vuokrataso nousee niin kohtuuttomaksi, että ei löydy henkilöitä, jotka voivat maksaa esimerkiksi 90 markan neliövuokran. Tämä on suurin syy, minkä vuoksi korkotuen ehtoja pitää pystyä parantamaan. Jos me haluamme tätä kautta rakentaa vuokra-asuntoja, niin ehtojen pitää olla sellaiset, että asunnoille löytyy käyttöä. Ei voi olettaa, että ihmiset, joilla ei ole myöskään mahdollisuutta asumistukeen, voivat todella asumisesta maksaa 90 markkaa neliö.

Ed. Mäkelä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joitakin puheenvuoroja kuunnellessa tulee sellainen tunne, että Suomesta ovat asuntojonossa olevat, puhumattakaan asunnottomista, loppuneet.

Tiedän omasta kotikaupungistani Jyväskylältä, että siellä on toistatuhatta henkeä kaupungin vuokra-asuntojonossa ja kaikki eivät ole edes jättäneet hakemusta sisälle, sillä jonon pituus hirvittää. Nuoret eivät esimerkiksi eivät jätä hakemusta. Tiedän myös sen, mitä ed. Aittoniemi sanoi, että tässä valtakunnassa on tuhansia myymättömiä omistusasuntoja tyhjänä, mutta niiden hinnat ovat päätähipovia, ja hallituksen korko- ja talouspolitiikka tuonut maahan sellaisen tilanteen, että nuoret ja asunnottomat eivät pysty niitä hankkimaan itselleen. Silloin ainoaksi toimenpiteeksi jää silloin vuokra-asuntojen tarjoaminen niille ihmisille, jotka eivät pysty hankkimaan omistusasuntoa.

Hallituksen kirjaamassa hallitusohjelmassa sanotaan, että "asuntopolitiikan tavoitteena on vakaa ja kohtuuhintainen asuntotarjonta. Erityisesti huomiota on kiinnitettävä nuorten ja lapsiperheiden asumiseen ja vuokra-asuntotuotannon ja -tarjonnan lisäämiseen". Sitä hallitus ei ole tehnyt, niin kuin täällä ed. Myllerkin sanoi. Jos vain 98 asuntoa on aloitettu, niin se on todella riittämätön määrä. Ei ole sellaista tilan-

netta, ettei tarvittaisi myös vuokra-asuntotuotantoa. Mielestäni jokaisella kansalaisella pitää olla tarjolla mahdollisuuksia omistusasunnon hankkimiseen, mutta myös riittävä vuokra-asuntotarjonta on turvattava ja kohtuuhinnalla.

Ed. Korkeaaja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Voin hyvin yhtyä siihen täällä ilmaistuun tavoitteeseen, että vuokra-asuntokantaa tulee lisätä, ja tähänhän hallituksen toimin on pyritty vaikuttamaan vuokrasäännöstelyn purkamisella. Jo lyhyen seurannan perusteella voidaan havaita, että tarjonta vapailla vuokra-asuntomarkkinoilla on lisääntynyt ja myös vuokrataso on ollut kohtuullinen, niin että kysyntää on ollut. Tarjonnan lisääntyminen on siis yksi keskeinen syy siihen, minkä takia nyt puheena olevilla markkinoilla ei kysyntää ole ollut sillä tavalla kuin oletettiin.

Ed. Hautala: Arvoisa puhemies! Mielestäni korkotukiasian käsittely ympäristövaliokunnassa toi esiin sen, että meidän asuntorahoituspolitiikkamme on nyt menossa siihen suuntaan, että joudumme maksamaan korkotukea korkotuelle. Asuntorakennuttajien yhdistyksen Asran lausunnossa on kiinnitetty huomiota siihen, että kaikkien paikkaustoimenpiteiden vaikutus jää toivottua vähäisemmäksi, ellei primaarisia eli ensisijaisia rahoitusongelmia saada ratkaistua. Palautan mieleen sen keskustelun, jonka ed. Nikula ja muutamat muut edustajat kävivät asuntoministeri Rusanen kanssa valtioneuvoston kyselytunnilla. Ministeri Rusanen ilmoitti, että hänellä ei ole tarkoitusta ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, joilla työeläkerahastojen varoja saataisiin takaisin lainattua asuntotuotantoon. Se on tällä hetkellä ehkä ainoata rahaa, jota eduskunnan vallassa voitaisiin siirtää kohtuukorkoisena asuntotuotantoon. En todellakaan ymmärrä, miksi tällaista päätöstä ei ryhdytä tekemään.

Talouspolitiikka, korkotaso ja talouspolitiikan aaltomaiset jyrkät vaihtelut ovat kaikki tekijöitä, jotka rasittavat asuntopolitiikkaa, eli kyse on hyvin pitkälle talouspolitiikan perusasioista, mutta asuntorahoituksen kestävä vakaa ratkaisu on välttämätön, muuten ei saada mitään asuntopoliittisia asioita kuntoon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset laiksi vesilain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 42

Lakialoite n:o 19

Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 4

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. K a u t t o : Herra puhemies! Hetki sitten puhuttiin syvällä äänenpaineilla sokerijuurikkaiden puolesta vetoamalla jopa isänmaallisuuteen. Kyseisessä yhteydessä se minusta vaikutti suuresti liioittelulta ja vakuutti minut vähintäänkin puhujien kyvyttömyydestä erotella suuret ja pienet asiat toisistaan. Jos minäkin käyttäisin tänään isänmaallisuus-ilmaisua, niin sokerijuurikkaiden sijasta haluan käyttää sen tässä yhteydessä ja puhua Suomen luonnon ja vesistöjen puolesta.

Viime vuosina on tehty useampia tutkimuksia. Viimeksi niistä valmistui tänä keväänä maa- ja metsätalousministeriön teettämä laaja selvitys maa- ja metsätalouden vaikutuksista vesiemme tilaan. Tulos on selkeä eikä selittelyillä muuksi muutu: Maa- ja metsätalous sekä haja-asutus on suurin yksittäinen saastuttaja.

Viime päivinä olemme myös kauhistelleet Suomenlahden lintu- ja kalakuolemia, joiden suurimmaksi syyksi epäillään myrkytyksiä. Meidän on tietysti helppo sulkea silmämme ja ajatella, että sehän on tietysti itäisen ja eteläisten naapureidemme syytä. En toki halua väheksyä naapureidemme aiheuttamia saasteongelmia, päinvastoin. Mutta kysyn vain, onko meillä todellakaan syytä kovin hurskastella Itämerisopimuksen hyväksymisellä, kun emme itse ole saaneet aikaan lainsäädäntöä suurimman yksittäisen saastuttajan osalta.

Lakialoitteeni pohjalta oli myös sangen laaja-pohjainen asiantuntijakuuleminen ympäristövaliokunnassa. Kautta linjan oikeus- ja ympäristöministeriön asiantuntijoita myöten todettiin, että lakialoitteen sisältö on aiheellinen. Ainoa, joka oli selkeästi eri mieltä, oli MTK:n edustaja. Hänen mielestään tyypeä ja fosforia voi rauhasa lorotella vesistöön edelleenkin, koska onhan sitä kuulemma ollut joissain joissa jo sata vuotta sitten ihan luonnon omasta puolesta. Lisäksi hän uskoi, että kyllä tämä saastuttamisasia hyvillä neuvoilla hoituu.

Olen jyrkästi eri mieltä. Jos näin olisi, niin tuskin meillä olisi nyt käsissämme nykyistä saasteongelmaa, ja eihän Suomessa enää muitakaan lakeja tarvittaisi. Kansahan ymmärtäisi aina toimia oikein, niin kuin kotona, koulussa ja kirkossa on opetettu.

Valiokunnan käsittelyn osalta haluan toki antaa kiitosta ympäristövaliokunnan jäsenille. Kaikki myönsivät asian ongelmallisuuden, ja se näkyy myös valiokunnan lausunnosta. Mutta valitettavasti olen edelleen niin epäuskoinen, etten voi luottaa pelkkään valistuksen voimaan tai valiokunnan mietintöön, koska ministeriöiden edustajatkään eivät pystyneet vastaamaan, milloin ja miten asia tuodaan uudelleen eduskunnan käsiteltäväksi.

Arvoisa puhemies! Isänmaallistenkin lähtökohtien perusteella esitän toisessa käsittelyssä käsittelyn pohjaksi tekemäni lakialoitteen vesilain muuttamisesta, Suomen luonnon puolesta.

Ed. H a u t a l a : Arvoisa puhemies! Olin mukana allekirjoittamassa monien joukossa ed. Tarja Kauton aloitetta, jossa halutaan muuttaa vesilakia siten, että siinä pystyttäisiin puuttamaan käsillä olevaa hallituksen esitystä perustavamman laatuasiin asioihin eli hajakuormituksen rajoittamiseen.

Valiokunnassa käytiin hyvin mielenkiintoinen ja varmasti tulevaisuudessa jatkuva keskustelu siitä, mikä on lainsäädännöllisten keinojen ja neuvonnallisten, vapaaehtoisten keinojen ja vielä kolmanneksi taloudellisten ohjauskeinojen mahdollisuus tällaisissa asiassa, jota on ollut ja tulee pitkän aikaa varmasti olemaan vaikea saada hallintaan.

Itse katsoisin, että kaikkia näitä keinoja tarvitaan. Vesilakia pitäisi uudistaa sillä tavalla, että siinä säädetään toimenpiteitä, joilla maa- ja metsätalouden hajakuormitusta estetään. Mutta annan suurta arvoa maanviljelijöiden vapaaehtoisille ponnistuksille. Ne perustuvat siihen, että he todella haluavat suojella omaa toimintaympäristöään. Sen takia pitäisi jatkossakin huolehtia siitä, että maatalouden ympäristönsuojeluinvestointeihin on tarpeeksi varoja.

Kolmanneksi katson, että taloudellisia ohjauskeinoja, kuten panosveroja eli lannoitteiden, torjunta-aineiden verottamista, pitäisi tosissaan Suomessa ryhtyä harjoittamaan.

Otin myös valiokunnassa esiin sen, että vesilakia pitäisi uudistaa niin, että siitä vietäisiin kattavaan ympäristölakiin selvästi ympäristönsuojeluun liittyvät vesikysymykset. Se on iso

uudistus. Se merkitsisi sitä, että säädetään kokonaan erillinen ympäristölaki, johon kaikki ympäristölupamenettelyn piirissä olevat asiat kuuluvat, myös vesilain piirissä olevat asiat.

Ed. Korkea-oja: Herra puhemies! Ed. Kauton lakialoitteessa esitetty tavoite hajakuormituksen pienentämisestä on hyväksyttävä ja kannatettava. Henkilökohtaisesti kuitenkin näen asian niin, että mitä tulee nimenomaan pelloilta ja metsistä tulevan ravinnekuormituksen vähentämiseen, parasta tulosta ei saavuteta pakkokeinoja lisäämällä. Jo yksistään se seikka, että on kutakuinkin mahdotonta aikaansaada sellaista lainsäädäntöä, joka ottaisi huomioon maatilojen erilaiset olosuhteet, merkitsee sitä, että lainsäädäntö ei ole välttämättä oikea keino tämän ongelman ratkaisemiseksi.

Tiedetään, että tällä hetkellä monessa paikassa Suomea tehdään mielenkiintoisia kokeita siitä, millä tavalla ravinnekuormitusta voidaan pienentää. Muun muassa Säkylän Pyhäjärvellä ja Köyliön Köyliöjärvellä on meneillään toimenpiteitä, joilla on ensimmäisten tietojen mukaan päästy pienentämään vesistöön tulevaa fosforikuormitusta jopa puoleen rakentamalla selkeytysaltaita järveen laskevien laskuojien alapäähän ja toisaalta rakentamalla suodatusojia pellon ja järven väliin.

On olemassa kokeita, mutta tiedot ovat vielä varsin hataria. Uskon, että asiassa kyllä päästään eteenpäin. Viljelijöillä on hyvä halu ja tahto hoitaa ympäristöasioita niin, että järvet säilyisivät hyvinä ja virkistyskäyttöön kunnollisina.

Ed. Vuorensola: Herra puhemies! Tunsin itseni pikkuisen kyvyttömäksi, kun olin vähän isänmaallinen joku aika sitten. Mutta se ehkä vain letkautuksena.

Totean ed. Kauton puheenvuoroon, että kun ympäristövaliokunnassa kävimme tästä keskustelun, ymmärtääkseni perusluonteeltaan tuo keskustelu oli hyvin rakentava ja kaikki näkivät ongelman aika selkeästi. Mielestäni paras puoli asiassa onkin ehkä se, että todella nyt voitiin keskustella mm. Mavero-tutkimuksen pohjalta todella asioista. Mutta se osoittaa myöskin sen, että meillä on hyvin vähän vielä tutkimusta, joka liittyy hajakuormitukseen, joka sinälläänkään ei ole mikään yksiselitteinen asia, vaan siihen liittyy osaltaan aivan luonnollista, luonnon antamaa kuormitusta ja osittain myös elinkeinon, maa- ja metsätalouden, aiheuttamaa kuormitusta. Näin ollen se on selkeästi kaksiosainen. Itse asiassa

valtion toimenpiteillä aikoinaan kesannoinnin myötä, voi sanoa, että tämä ongelma selkeästi tuli julki.

Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä myös niin kuin ed. Korkea-oja, että lainsäädäntökeinot ovat tiettyssä määrin aina pakkokeinoja, ja pyrkisin niitä viimeiseen asti välttämään niin, että tutkimuksen, neuvonnan ja seurannan puitteissa asiaa vietäisiin eteenpäin.

Eräs asia, jota olisi ehkä syytä myös korostaa, on se, että myöskin ympäristölautakuntien aktiivinen rooli tässä asiassa voi olla hyvin ratkaiseva ja nimenomaan kuntakohtaisesti. Toivonkin, että ympäristölautakunnissa, joissa on sekä asiantuntemusta että edustavuutta, voitaisiin tätä asiaa kaikessa rauhassa viedä eteenpäin.

Ed. Suhonen: Arvoisa puhemies! Kun keskustellaan vesilaista ja minä olen Turusta, Aurajoki on yksi hyvä kohde. (Eduskunnasta: Johan sen kuulee murteesta!) — Jollette murteesta tiedä, niin minun oli pakko sanoa, että olen Turusta. — Kymmenen vuotta sitten 67 sikalaa laski lietteensä kaikki Aurajokeen. Tänä päivänä ei yhtään ja maanviljelijät ovat kaikki tehneet sen vapaaehtoisin keinoin. Että ei aina pidä syyttää, että maatalous olisi pahin. (Eduskunnasta: Se on pahin!) — Se on varmaan pahin, mutta kyllä niille itsellekin. Kun rupeaa omassa rannassakin haisemaan, niin kyllä he sen huo- maavat, ettei kannata laskea.

Kyllä siellä vapaaehtoisin keinoin ja yhteistyössä, ei ketään syytellen, vaan asiallisesti maatalouskin varmaan oman kortensa kantaa ke- koon. Naapurit, maanviljelijät vieressä sanovat, että lannoite on niin kallista tänä päivänä, ettei sitä kannata päästää jokiin eikä järviin. Kannattaa kaikki pitää maassa. Uskon sen, olen yrittänyt käydä henkilökohtaisesti katsomassa, kun he suorittavat viljelystä, niin kyllä on niin, että ihme on, jos vielä huuhtoutuu. Mutta totta kai, aina kun menee ojiin, jotain tapahtuu ja menee järviin ja jokiin. Mutta ei pidä ottaa sellaista asennetta, että maanviljelys olisi yksin syyllinen. Luulen, että teollisuudellakin joku osuutensa on ja sitä kautta työntekijöillä, jotka siellä ovat ja kenties saavat liian suurta palkkaa, että patruuna ei voi investoida ympäristöasioihin. Se on loputon suo, jos vain aina syytellään toisia. Otetaan rauhallisesti vain, niin kyllä kaikki asiat tästä hoituvat.

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Mielestäni nyt kysymys ei ole siitä, että syytellään ketään,

vaan päinvastoin on keskustelujen kautta jo päästy aika lähelle sitä tavoitetta, että myös metsätalouden ja maatalouden ympäristöpäästöistä voidaan puhua asiallisesti. Tähän saakka ne ovat olleet asioita, joista ei ole puhuttu.

Joka tapauksessa tilanne on se, että teollisuuden ja kaupunkien jätteet on melko hyvin jo saatu kiinni. Ainoana suurena ongelmana, joskin, kun se tulee hajakuormituksena, vaikeasti kiinni otettavana, on maa- ja metsätalouden kuormitus.

Mutta minä näkisin asian niin, että nyt, kun tämä on keskustelussa, se tuo mielipiteitä siihen, että myös lainsäädäntöä asian eteen voidaan tehdä. Tässä mielessä haluan antaa tunnustusta erityisesti ed. Kauton aloitteelle, koska se toi keskustelun myös meidän valiokuntaamme ja myös mielestäni erittäin rakentavan siihen suuntaan, että jos hallitus haluaa ottaa ohjeita vastaan, niin ympäristövaliokunnan jo tehdystä mietinnöstä niitä saa. Mutta tästä huolimatta olen sitä mieltä, että parasta olisi, kun hyväksyisimme ed. Kauton lakialoitteen myös käsittelyn pohjaksi.

Ed. K a u t t o : Herra puhemies! Olen pitkälti ed. Korkeaajan kanssa samaa mieltä siitä, että valistuksen, koulutuksen ja tiedotuksen esimerkiksi ja voima on mahtava ja uskomaton. Mutta kuitenkin valitettavasti löytyy aina takapihojen eemeleitä, jotka eivät halua tai ymmärrä ottaa tietoa ja valistusta vastaan. Tällä hetkellä, kun viitattiin esimerkiksi ympäristölautakuntiin, niistä on tullut selkeästi viestiä siitä, että heillä ei ole todella keinoja puuttua. Nytkään varsinaisen vesilain muutos, mikä on meillä hallituksen esityksenä käsiteltävänä, ei tuo tarpeellisia keinoja niiden kohdalla, jotka haluavat itsepäisesti toimia toisin kuin muiden ihmisten etu olisi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 87

Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 5

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Nyt on kysymyksessä todella pikaisella käynnillä ympäristövaliokunnassa käynyt huoneenvuokralain muuttaminen. Tämähän esiteltiin vasta viime tiistaina melko myöhäisinä illan tunteina eduskunnassa. Oli erittäin tärkeätä, että esitys saatiin pikaisesti käsiteltyä, koska tämä liittyy niihin keskusteluihin ja siihen huoneenvuokralain muutokseen, joka käsiteltiin eduskunnassa aivan viime syksyn lopussa. Kysymys on niistä korjaus ehdotuksista, joita eduskunta omassa pöytäkirjassaan edellytti silloin, kun huoneenvuokralaki hyväksyttiin.

On vielä todettava, että sosialidemokraatit olivat huoneenvuokralain hylkäämisen kannalla. Meidän mielestämme sääntelyn purkua ei pidä lähteä toteuttamaan sillä tavalla, että vuokralaiselta oikeussuojakeinot ja oikeusturva samantien viedään.

Esityksellä, joka nyt on käsillä, pyritään josakin määrin korjaamaan niitä vuokralaisen oikeuteen liittyviä puutteita, joita varsinaisessa huoneenvuokralaissa on. En malta kuitenkaan muutamalla sanalla olla puuttumatta siihen asiaan, jota ed. Aittoniemi taas kertaalleen toi esiin — anteeksi, se ei ollut ed. Aittoniemi vaan ilmeisesti ed. Korkeaaja — puhuen siitä, että jo muutaman kuukauden voimassa oltuaan sääntelyn purkaminen on osoittanut sen, että vuokra-asuntoja on tullut lisää ja vuokrien hinnat ovat alentuneet. (Ed. Aittoniemi: Joka kerran jää kiinni, sitä aina syytetään!) — Anteeksi, ed. Aittoniemi, monesta olen syyttänyt, mutta tässä ehkä turhaan.

Mutta joka tapauksessa kysymys siitä, mitä vuokramarkkinoilla tällä hetkellä tapahtuu, se liittyy yleiseen talouspolitiikkaan. Sillä ei ole juurikaan tekemistä varsinaisen asuntopolitiikan kanssa. Tämä on mielestäni erittäin tärkeä ymmärtää. Jos emme tätä ymmärrä, me teemme todella suuria virheitä juuri näinä vuosina. Asia on niin, kuin olen ehkä monia kyllästyttävän useasti sanonut, että meillä on aivan eri tilanne siinä vaiheessa, kun korkeasuhdanne alkaa. Silloin nämä asunnot, jotka ovat nyt vuokralalla, ovat myynnissä. Sen vuoksi emme voi tätä tilannetta varten lainsäädäntöä rakentaa, vaan meidän pitää pitkällä tähtäimellä rakentaa lainsäädäntöä sillä tavalla, että se toteuttaa oikeussuojaa kaikissa tilanteissa.

Tästä laista voi sanoa sen, että muutokset, joita esitetään, eivät korjaa huoneenvuokrala-

kia, mutta ne toteuttavat ainakin suurimman osan niistä ponneen tavoitteista, joilla haettiin vuokralaisen oikeussuojaa.

Täytyy antaa myös tunnustusta ympäristövaliokunnalle, että yhteistuumin voitiin vielä mietinnöllä parantaa sitä esitystä, joka hallitukselta oli tullut. Yhteisesti nähtiin, että lyhytaikaisissa vuokrasuhteissa ei saa olla porsaanreikiä sillä tavalla, että niillä voidaan kiertää se tarkoitus ja tavoite, joka on ollut sen suhteen, että vuokralainen saisi pysyvemmän vuokrasuhteen. Tässä mielessä valiokunnan mietinnössä tulkinta on siitä, että lyhyempiä suhteita ei lain kiertotarkoituksessa voida käyttää. Jos näin voidaan osoittaa käytetyn, silloin tulee korvausvelvollisuuden piiriin eli katsotaan, että on toimittu väärin.

On myös tärkeää, että nyt ryhdytään niin kuin ponnessa edellytettiin keräämään tilastoaineistoa, joka on sen pohjana, että kun vuokralainen kokee, että hänen vuokransa on kohtuuttoman korkea, hän voi vedota vuokratasotilastoon ja se on hänen tukenaan. Varsinaisessa huoneenvuokralaissaan ei ollut minkäänlaista pohjaa vuokralaisen valitukselle.

Sen sijaan hallituksen esityksestä puuttuu kokonaan se, mitä ponnessa haettiin, että hallitus voisi myös antaa suosituksia vuokran tasosta. Toivottavasti silloin, kun laajempaa huoneenvuokralain muutosta tehdään, joka nyt on kuulemma hallituksessa valmisteilla, myös nämä asiat tulevat esille.

Sen sijaan pidän erittäin huonona sitä, että lailla oli mahdollisuus olla vain niin vähän aikaa valiokunnassa valmisteltavana, että ei voitu puuttua aravavuokrasuhteiden määräaikaaisuuteen. Olin itsekin hieman sitä mieltä silloin, kun laki oli syksyllä käsittelyssä, että kenties huoli aravavuokrasuhteiden määräaikaaisuudesta on ennenaikainen ja liioiteltu ja että ei ole niin tärkeätä, miten asia laissa on, että eihän voi olla niin, että kunnat tekevät aravavuokra-asunnois-

sa määräaikaaisia vuokrasuhteita. Mutta sen jälkeen, kun asuntonministeri Rusanen teki kuuluisan ehdotuksensa, että aravavuokra-asunnoissa pääsääntöisesti lähdettäisiin 5—7 vuoden vuokrasuhteisiin, minulla ainakin hälytyskellot hyvin voimakkaasti soivat.

Edes sen verran ja onneksi yhteistyössä valiokunnassa on saatu valiokunnan mietintöön ponsi, jolla edellytetään, ettei määräaikaaisia vuokrasopimuksia nykyistä käytäntöä enempää käytetä aravavuokrasuhteissa. Nimittäin on erittäin tärkeätä, että ihmisillä on todella tunne siitä, että he voivat juurtua siihen paikkaan, jossa haluavat asua, eikä heille tule ikään kuin pakkotilannetta, että yhteiskunta edellyttää, että nyt minun asumisaikani on loppu ja nyt minulla täytyy olla mahdollisuus ottaa pankkilainaa ja hankkia omistusasunto. Yhteiskunta ei valinnan vapauden nimessä missään tapauksessa tällä tavalla saa normittaa ihmisen arkipäivää.

Edustajat Häkämies ja J. Roos merkitään läsnä oleviksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 21.40.

Täysistunto lopetetaan kello 21.26.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

